

**Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op woensdag 14 maart 2007**

Inhoudsopgave	blz.	nummer
Lijst van de leden van Provinciale Staten	5	
Agenda	7	
Presentielijst	9	
Opening door de voorzitter	9	
Spreker:		
Voorzitter	9	
Herdenking mr.H.M. van den Heuvel	9	
Spreker:		
Voorzitter	9	
Notulen van de vergadering van Provinciale Staten d.d. 15 december 2006	10	15/07
Ingekomen stukken	10	14/07
Onderzoek geloofsbrieven en toelating nieuw te Benoemen leden van Provinciale Staten	10	
Sprekers:		
Voorzitter	10	
Mw. Weeterings-den Biesen	10	
Voorstellen	10	
Spreker:		
Voorzitter	10	
Wijziging Legesverordening Provincie Noord-Brabant 2002 (onderdeel Wegenverordening)	10	03/07
Informatieve slotwijziging van de begroting 2006 en 6° wijziging van de begroting 2007	10	04/07
Vaststelling fractieondersteuning 2006	10	16/07
Initiatiefvoorstel tot aanpassing van de Provinciale Milieuverordening	10	13/07
Sprekers:		
Voorzitter	14,15	
Van Baggum	12,15	
Mw. Van Boxtel	11,14,15	
Mw. Geeraedts	10,13,15	
Gorter	12,15	

Van Iersel	11,14,15
Mw. Jetten	12,15
Leunisse	12,15
Luteijn	12,15
Mw. Moons	12,14
Van den Oord	15
Mw. Tindemans-van Tent	15

Evaluatie Innovatiebeleid van de Provincie Noord-Brabant

15

10/07

Sprekers:

Voorzitter	15,16,17,19,23,24
Van Baggum	22
Ermen	15,16,17
Heijmans	20,24
Hofman	17,18,19,21,23
Hoes	23
Mw. Jetten	22
Mw. Lestrade-Brouwer	16,17,18,21,22
Leunisse	22
Luteijn	22
Oosterveer	19,21
Peters	23,24
Mw. Schokker	20,21

Meta-evaluatie Commissie beleidsevaluatie

24

11/07

Sprekers:

Voorzitter	24,25,26,27,29,30,31
Van Baggum	30
Mw. Briene	24
Hellegers	24
Heijmans	26
Hoogeveen	30
Mw. Jetten	29,30
Mw. Lestrade-Brouwer	27
Leunisse	28
Luteijn	28
Melis	27
De Rooij	26,27
Rüpp	31
Mw. Tsoutsanis-van der Koogh	25

Afscheid niet terugkerende statenleden

31

Sprekers:

Voorzitter	31,37,40,42,43,44,45,46,52
Melis	46,48,50
Mw. Spermon-Marijnen	50

Sluiting van de vergadering

52

Sprekers:

Voorzitter

52

Griffier

52

Besluit nr. 37/07

53

37/07

LIJST VAN DE LEDEN VAN PROVINCIALE STATEN

VAN NOORD-BRABANT

Mw. J.R.H. Maij-Weggen, Commissaris van de Koningin

Aarts-van de Loo, mw. J.P.H.	CDA	St.Oedenrode
Althuizen, C.H.T.	PvdA	Helmond
Antwerpen, B.E.P.G. van	PvdA	Roosendaal
Arkes, J.G.	PvdA	Rosmalen
Baggum, C.A.J. van	NPB	Tilburg
Bakker, J.J.M.	CDA	Sleeuwijk
Bastiaansen-Jochems, mw. C.A.	CDA	Etten-leur
Beerendonk, J.M. van	CDA	Best
Berg, E.W.M. van den	CDA	Steenbergen
Bergsma, R.	CDA	Woudrichem
Boel, P.D.A.	PvdA	Eindhoven
Boogaard, mw. J.C.M. van den	PvdA	Waalre
Boxtel, mw. M.W.A. van	SP	Sint Oedenrode
Breda, mw. R.E.M. van	PvdA	Tilburg
Briene MSM, mw. R.W.J.	CDA	Woudrichem
Buijs-Glaudemans, mw. W.J.L.	VVD	Geldrop
Cardinaals-Noz, mw. J.T.M.M.	GroenLinks	Best
Colsen, M.B.W.	CDA	Eindhoven
Coonen, drs. G.P.J.H.M.	CDA	's-Hertogenbosch
Doelen, W.M. van der	CDA	Maren-Kessel
Dörr, J.E.J.	CDA	Waalwijk
Ermen, J.G.M.P.	CDA	Sint Willebrord
Essed, mr. A.M.	CDA	Tilburg
Geeraedts, mw. M.B.P.	VVD	Rosmalen
Gent, mw. A.E. van	PvdA	Oss
Gorter, drs. A.J.	D66	Drunen
Heijmans, N.G.L.	SP	Rosmalen
Hellegers, H.A.G.	PvdA	Dussen
Heuvel, P.A.W. van den	VVD	Uden
Hofman, H.	PvdA	Eindhoven
Hofste, J.G.P.	PvdA	Bergeijk
Hoogendoorn, J.J.	VVD	Roosendaal
Hoogeveen, J.H.	VVD	Eersel
Houtepen-Kunnen, mw. G.M.P.	D66	Nuenen
Iersel, A.A.J van	PvdA	Roosendaal
Jetten, mw. A.A.V.C.	Brabantse Partij	Heeswijk-Dinther

Jochems, C.A.J.	CDA	Rijsbergen
Kamphorst, mw. M.T.	SP	Eindhoven
Kuijpers, J.A.	SP	Breda
Lamers, mw. drs. A.J.H.W.	CDA	Prinsenbeek
Lankhaar, J.	CDA	Wijk en Aalburg
Lavrijssen, mw. A.A.P.M.	CDA	Hapert
Lestrade-Brouwer, mw. M.C.	D66	Boxtel
Leunisse, J.C.C.	LPF	Breda
Link, B.H.M.	CDA	Vlijmen
Lopik, ing. A.T. van	VVD	Heesch
Luteijn, J.J.	ChristenUnie-SGP	Werkendam
Meijjensfeldt, P.C. von	PvdA	Molenschot
Melis, J.A.H.	CDA	Tilburg
Moonen-Gerrits, mw. J.M.C.W.	CDA	Uden
Neve, G.G. de	VVD	Steenbergen
Oord, ir. H.C.A.M. van den	CDA	Oirschot
Oosterveer, M.F.	VVD	Eindhoven
Opstal-Kalwijn, mw. drs. F.A. van	VVD	Oosterhout
Peters, R.R.J.B.	CDA	Helmond
Polderman, H.J.	SP	Roosendaal
Roomer, B.J.	CDA	Dongen
Rooij, E.A. de	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Roozendaal, H.G.P.F.	PvdA	Schijndel
Ruijven, P.A.M. van	CDA	Roosendaal
Saçan, E.	PvdA	's-Hertogenbosch
Schokker, mw. S.	GroenLinks	Breda
Schouten, N.	SP	Oss
Spermon-Marijnen, mw. H.E.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Stalknecht, J.W.	PvdA	Bergen op Zoom
Steffens-van Nieuwenhuizen, mw. drs. C.	VVD	Oisterwijk
Stoel, A.G. van der	VVD	Bergen op Zoom
Stoffels, drs. ir. F.J.M.	VVD	Made
Swinkels, mr. W.T.M.	CDA	Helmond
Taverne, mw. E.M.	CDA	Breda
Tindemans-van Tent, mw. H.G.	GroenLinks	Mierlo
Tsoutsanis-van der Koogh, mw. M.E.	VVD	Breda
Verhoeven, J.A.	VVD	Bergeyk
Verschoor, A.J.	PvdA	Hank
Vught, A.C.J.M. van	CDA	Rijkevoort
Wagemakers, R.J.J.M.	PvdA	Tilburg
Weeterings-den Biesen, mw. A.D.J.P.	CDA	Veghel
Wielen, M.W. van der	CDA	Eindhoven
Wolters, H.	CDA	Uden

Mw. drs. E.M.W. J. Wöltgens, griffier

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP WOENSDAG 14 MAART 2007

Agenda

- I Opening van de vergadering/vaststellen agenda
- II Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 15 december 2006
- III Ingekomen stukken
- IV Onderzoek geloofsbrieven en toelating nieuw te benoemen leden van Provinciale Staten
- V Voorstellen

13/07 *Initiatiefvoorstel tot aanpassing van de Provinciale Milieuerordering*

Voorstel op het gebied van Economie, Mobiliteit en Grote stedenbeleid

Nummer:

10/07 *Evaluatie Innovatiebeleid van de provincie Noord-Brabant*

Voorstel op het gebied van Bestuur en Middelen/ Economie, Mobiliteit en Grote steden beleid

Nummer:

03/07 *Wijziging Legesverordening Provincie Noord-Brabant 2002 (onderdeel Wegenverordening)*

Voorstellen op het gebied van Bestuur en Middelen

Nummers:

04/07 *Informatieve slotwijziging van de begroting 2006 en 6^e wijziging van de begroting 2007*

11/07 *Meta-evaluatie commissie Beleidsevaluatie*

16/07 *Vaststelling fractieondersteuning 2006*

- VI Vragenuurtje
- VII Afscheid Statenleden die niet terugkeren in de nieuwe bestuursperiode

VIII Sluifing

VERGADERING VAN

PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT

OP WOENSDAG 14 MAART 2007

Voorzitter: mw. J.R.H. Maij-Weggen, Commissaris van de Koningin

Griffier: mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens

Volgens de presentielijst zijn 75 leden aanwezig, te weten:

De Neve, mw. Weeterings-den Biesen, Heijmans, Van der Doelen, Roozendaal, Boel, mw. Van den Boogaard, Van Antwerpen, Verschoor, Van der Wielen, Hellegers, mw. Houtepen-Kunnen, Hoogendoorn, mw. Lavrijssen, Arkes, Van Iersel, mw. drs. Steffens-van Nieuwenhuizen, ing. Van Lopik, Jochems, mw. Buijs-Glaudemans, Lankhaar, Van Beerendonk, Van der Stoel, ir. Van den Oord, Bergsma, Stalknecht, Hoogeveen, mw. Moonen-Gerrits, mw.drs. Van Opstal-Kalwij, mw. Cardinaals-Noz, mw. Geeraedts, Link, mw. Bastiaansen-Jochems, Ermen, Leunisse, Van Baggum, mw. Lestrade-Brouwer, drs. Gorter, mr. Essed, drs. ir. Stoffels, mw. Briene MSM, drs. Coonen, Luteijn, Wagemakers, mw. Schokker, Melis, Hofste, Hofman, Wolters, mw. Van Boxtel, mw. Van Breda, Van Ruijven, mw. Kamphorst, mw. Taverne, mw. Tindemans-van Tent, Bakker, mw. drs. Lamers, Oosterveer, Roomer, Kuijpers, Van Vught, mw. Jetten, mw. Aarts-van de Loo, Van den Heuvel, Van den Berg, Polderman, Colsen, mr. Swinkels, Peters, mw. Tsoutsanis-van der Koogh, De Rooij, mw. Spermon-Marijnen, Althuizen, Schouten en Verhoeven.

Afwezig zijn 4 leden te weten: Dörr, mw. Van Gent, Von Meijenfeldt en Saçan.

De voorzitter opent om 9.30 uur de vergadering en verzoekt allen te gaan staan.

De *voorzitter*: Dames en heren. Ons heeft het droevige bericht bereikt dat op 11 maart jongstleden op 73-jarige leeftijd is overleden mr. Hendricus Maria van den Heuvel. Henk van den Heuvel is in twee periodes lid geweest van Provinciale Staten voor de VVD: de gehele bestuursperiode 1995-1999 en hij is tussentijds opnieuw aangetreden in oktober 2000, in de vorige bestuursperiode. Een heel veelzijdig mens: neerlandicus en in die hoedanigheid oud-docent en oud-conrector van het St. Odulphuslyceum in Tilburg, jurist, bestuurder, oud-wethouder en loco-burgemeester van de gemeente Hilvarenbeek.

Daarnaast hebben Provinciale Staten hem ook als bekwaam fotograaf en pianist leren kennen. In de vorige periode sloot hij een verbond met enkele andere, oudere Statenleden, zoals Lies Taverne en Floor Le Hane. Dat waren naar zijn oordeel de senioren in de Staten van toen. Desondanks was hij woordvoerder voor de VVD bij het initiatiefvoorstel over jeugdparticipatie. In dat debat viel hij op met zijn jonge taalgebruik door woorden als "keigaaf" en "vet". Dat zijn toch boeiende termen voor een neerlandicus.

Henk van den Heuvel dwong altijd heel veel respect af. Hij toonde zich een betrokken mens op heel veel gebieden.

Uit respect voor zijn bijdrage aan de Brabantse samenleving en aan onze Provinciale Staten

verzoek ik u om een moment van stilte.

De aanwezigen nemen staande enkele ogenblikken stilte in acht.

De *voorzitter*: Ik constateer dat Provinciale Staten met de agenda instemmen en dat wij die als zodanig kunnen vaststellen.

Nummer 15/07

Notulen van de vergadering van Provinciale Staten d.d. 15 december 2006

De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

Nummer 14/07

Ingekomen stukken

Er wordt besloten conform de voorstellen van de griffier.

Onderzoek geloofsbrieven en toelating nieuw te benoemen leden van Provinciale Staten

De *voorzitter*: Voorafgaand aan de vergadering van Provinciale Staten zijn de geloofsbrieven onderzocht van de nieuw te benoemen leden van Provinciale Staten door een commissie bestaande uit de leden mevrouw Weeterings en de heren Hofman en Gorter. Ik vraag de *voorzitter*, mevrouw Weeterings, om verslag uit te brengen van het onderzoek.

Mevrouw *Weeterings-den Biesen* (CDA): Voorzitter! De door u benoemde commissie heeft de 55 geloofsbrieven onderzocht. Alle benoemde leden hebben de benoeming tijdig aanvaard, hetgeen gelet op de korte tijdsspanne al vermeldenswaardig is. Alle benoemde leden voldoen aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervullen volgens hun eigen opgave geen met het lidmaatschap van Provinciale Staten onverenigbare openbare betrekkingen. Overigens constateert de commissie dat weinig leden openbare betrekkingen vervullen. De commissie geeft de Staten dan ook in overweging

tot toelating van de 55 leden te besluiten.

De *voorzitter*: Ik vraag de Staten of zij met dit voorstel kunnen instemmen. Ik constateer dat dit het geval is. Dan kunnen wij morgen alle nieuwe leden beëdigen of de belofte laten afleggen. Ik dank de commissie voor het verrichte werk.

Voorstellen

De *voorzitter*: Ik stel voor dat we nu even door de agenda heen lopen, teneinde te bezien welke agendapunten thans kunnen worden vastgesteld.

Nummer 03/07

Wijziging Legesverordening Provincie Noord-Brabant 2002 (onderdeel Wegenverordening)

Nummer 04/07

Informatieve slotwijziging van de begroting 2006 en de 6^e wijziging van de begroting 2007

Nummer 16/07

Vaststelling fractieondersteuning 2006

Deze voorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

Nummer 13/07

Initiatiefvoorstel tot aanpassing van de Provinciale Milieuverordening

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! De initiatiefnemers willen eerst hun ongenoegen uitspreken over het feit dat de reactie van GS op het initiatiefvoorstel zo lang op zich heeft laten wachten. Het moet toch mogelijk zijn in dit huis, met zoveel deskundigen die er fulltime aan kunnen werken, om eerder te reageren en niet pas op de vrijdag voorafgaand aan de behandeling van het

voorstel in de Staten. Het is niet anders, maar dat verklaart waarom onze reactie ook zo laat is gekomen. Wij hebben wel begrip voor het gestelde door de fractie van GroenLinks dat er nauwelijks tijd is geweest om de behandeling in de Staten goed voor te bereiden, maar anderzijds zij opgemerkt dat het initiatiefvoorstel al langer bekend was en, zoals men vanochtend in de krant heeft kunnen lezen, hebben deskundigen al aangegeven, bijvoorbeeld de heer Nuland van Brabant Water, dat het voorstel nadrukkelijk is verbeterd. Wat dat betreft hebben wij het tij al mee.

De reden van het voorstel is duidelijk. Wij vinden de provinciale milieuverordening te star. Deze biedt geen mogelijkheid om van de instructieregels af te wijken. Als je iets in een waterwingebied wilt doen met innovatievere, efficiëntere of milieuvriendelijker maatregelen dan nu in de instructieregels staat, dan kan dat niet. Dat vinden wij niet juist. Daarom stellen wij voor een hardheidsclausule in de PMV (Provinciale Milieu Verordening) op te nemen. De vorige keer is er gediscussieerd over hoe dat moet gebeuren. Het woord “milieurendement” gaf nogal wat commotie. Daarom hebben wij dat nog eens goed bekeken. Het leek ons het beste die term uit ons voorstel te halen, want anders zouden wij er een goede definitie voor moeten bedenken, maar ook zo’n definitie kan weer tot eindeloze discussies leiden.

In onze reactie zijn wij ingegaan op het voorstel van GS. GS vindt ook dat de instructieregels nogal eng zijn geformuleerd. GS ziet nu in dat wij allemaal hetzelfde doel voor ogen hebben, namelijk de bescherming van het grondwater in de waterwingebieden. Dat is het primaire doel. Het lijkt GS het beste de instructieregels enigszins aan te passen, maar je kunt natuurlijk niet alles voorzien. Juist het vastleggen van die instructieregels betekent dat er geen flexibiliteit is en dus kun je dan geen maatwerk leveren. Wij vinden dat de instructieregels erin kunnen blijven staan. Daar is op zichzelf niets mis mee, want die regels garanderen dat er niks kan gebeuren met het grondwater. In bepaalde situaties, met het primaire doel voor ogen, moet het mogelijk zijn

onthefving te verlenen, zodat ook andere maatregelen mogelijk zijn.

In dat kader doet zich de vraag voor wie de ontheffing moet verlenen. Wij vinden dat de ontheffing moet worden verleend door de instantie die ook de milieuvergunning verleent. Als een ontheffing wordt verleend, heeft dat namelijk ook consequenties voor de milieuvergunning. Wij vinden het logisch dat het bevoegd gezag dat de milieuvergunning verleent of wijzigt, tevens de ontheffing verleent.

Gehoord de discussie in de Staten de vorige keer benadrukken wij nogmaals dat het primaire doel is en blijft dat het tevens van belang is dat er helemaal niets met het grondwater kan gebeuren. Daarom hebben wij ook in ons voorstel opgenomen dat, voordat het bevoegd gezag, als dat niet de provincie is, de ontheffing verleent, GS moet worden gehoord, evenals de beheerder van het drinkwatergebied. Vervolgens kan zich nog de situatie voordoen dat het bevoegd gezag de adviezen die in het kader van dat horen naar voren komen, naast zich neerlegt en gewoon een ontheffing verleent. Om te borgen dat er ook wat dat betreft niets kan misgaan, hebben wij in ons voorstel een rechtsbeschermingsprocedure opgenomen. Dat is dezelfde procedure die moet worden gehanteerd bij de milieuvergunningsprocedures. Met behulp hiervan hebben wij flexibiliteit in het voorstel ingebouwd, voldoende garanties dat het primaire doel, het beschermen van het grondwater in het waterwingebied, overeind kan blijven.

De heer *Van Iersel* (PvdA): Voorzitter! Wij ondersteunen het initiatiefvoorstel van harte. Gelet op het commentaar dat de laatste tijd op het voorstel is geleverd, willen wij echter wel kunnen checken of het voorstel inderdaad zo effectief is als nu wordt beoogd. Samen met de andere initiatiefnemers stellen wij daarom voor een evaluatieperiode van een jaar in het voorstel op te nemen, tenzij er binnen dat jaar sprake is van onvoldoende cases. In dat geval kan de evaluatieperiode met een jaar worden verlengd.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Voorzitter! Wij vinden de formulering van GS een flinke verbetering. Wij

hebben de vorige keer voorgesteld om in de tekst van het voorstel op te nemen dat er uitsluitend kan worden afgeweken ten gunste van maatregelen die een bewezen betere werking hebben. Dan houdt je het innovatieve erin en dat is kennelijk de bedoeling van het voorstel. Dan kan ook niemand naar de rechter stappen met de mededeling gebruik te willen maken van het gat dat in de verordening zit, want dat zit er dan niet meer. Verder vinden wij het voorstel een verbetering ten opzichte van de huidige regeling. Wij stemmen er dus mee in.

De heer *Gorter* (D66): Voorzitter! Wij hebben de vorige keer aangegeven dat wij het van groot belang vinden dat er gedegen wordt omgegaan met de kwaliteit van het grondwater. Dat was voor ons het uitgangspunt bij de beoordeling van het voorstel in de vorige Statenvergadering, maar ook dit keer is dat het uitgangspunt.

Wij zijn blij met de aanvullende informatie. De vorige keer was er te weinig informatie. Wij zijn ook blij met de reactie van GS. Op die manier konden wij ons ook inhoudelijk oriënteren, ook door de reactie van de initiatiefnemers. Alles afwegende, zullen wij ons niet verzetten tegen het initiatiefvoorstel. Wij vinden heel belangrijk dat het horen van GS aan de orde kan zijn. Wij verzoeken GS zich daarop ook voor te bereiden en te bezien, ook gelet op wat GS in zijn reactie heeft aangegeven, hoe nog gericht kan worden omgegaan met wat gaat worden getoetst. Op die manier kan er tot een beleid worden gekomen. Wij zijn het dus eens met wat de initiatiefnemers hebben voorgesteld. Hetzelfde geldt voor de suggestie van de PvdA over een proefperiode van een jaar en een evaluatie daarna in de Staten.

De heer *Leunisse* (LPF): Voorzitter! Wij vinden het voorstel een verbetering, dus wij stemmen ermee in.

De heer *Luteijn* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! De vorige Statenvergadering was ik nogal kritisch over het tempo en de wijze waarop het initiatiefvoorstel aan ons werd voorgelegd. Uiteindelijk is het goed gekomen, hebben wij meer

gedegen materiaal en kunnen wij een echte keuze maken. Ik zit een beetje met een dilemma, al is de zaak het eigenlijk niet waard, want beide situaties liggen heel dicht bij elkaar. Volg ik mijn hart, dan steun ik het voorstel van GS en gaan wij na twee jaar evalueren of dat daadwerkelijk oplevert wat wij beogen. Dat vind ik een veiliger route. Gelet echter op de reactie van GS en de voortdurende wens van de initiatiefnemers om deze kwestie te regelen op de manier die in het initiatiefvoorstel is aangegeven, wil ik mij daar niet langer tegen verzetten.

Mevrouw *Jetten* (Brabantse Partij): Voorzitter! Onze partij is in het algemeen voor doelvoorschriften en maatwerk. Wij denken dat dit voorstel de vergunninghouder veel meer vrijheid geeft wat betreft de inrichting, want deze weet ook het meeste van onderhavige processen en bedrijfsvoering. In de tweede variant is de mogelijkheid echter niet aanwezig voor het verlenen van een ontheffing. In zoverre zijn wij het eens met het nieuwe voorstel. Wij zijn wel voor een jaarlijkse rapportage aan PS, want dan weten wij ook waarvoor die ontheffingen zijn verleend. Bij doelvoorschriften is het namelijk wel de bedoeling dat er meer wordt gecontroleerd, want dan kun je zien of het doel daadwerkelijk wordt gehaald. Wij zijn dus voor meer controle. Wij stemmen in met het gewijzigde voorstel.

De heer *Van Baggum* (Nieuwe Politiek Brabant): Voorzitter! In het kader van de voortgang van deze Statenvergadering hoeft de Nieuwe Politiek Brabant geen spreektijd.

Mevrouw *Moons* (GS;PvdA): Voorzitter! Goede raad kost soms tijd; dat in reactie op het gestelde dat het zo lang heeft geduurd. Daar komt bij dat het onderwerp als zodanig om zorgvuldigheid vraagt. Dat bleek ook wel uit de reacties en gesprekken die uiteindelijk zijn gevoerd. Ik stel vast dat wij hetzelfde doel voor ogen hebben, namelijk de bescherming van het drinkwater. Dat komt heel helder naar voren in beide voorstellen. GS heeft in zijn reactie een aantal zaken aangegeven waarover nog steeds niet

alle bezorgdheid is weggenomen. Ik heb het dan vooral over de mogelijkheid van willekeur. De drinkwaterbeschermingsgebieden liggen vaak over verschillende gemeenten heen. Het lijkt GS een heel heldere procedure als GS de afweging maakt. Ten slotte heeft GS het overzicht over heel Brabant. Stel dat de gemeente een ontheffing zou verlenen en dat GS het daar niet mee eens zou zijn. Dan kun je in ingewikkelde juridische procedures terecht komen. GS is dus nog steeds bezorgd over de mogelijkheid van willekeur. Die moet worden getackeld. Ik waardeer in het initiatief dat de discussie over het milieurendement is vermeden. Dat is heel erg belangrijk, want anders had dit ertoe kunnen leiden dat langs juridische weg had moeten worden vastgesteld wat milieurendement is. Gelukkig is dat van de baan. Het lijkt mij mogelijk de instructieregels zodanig te formuleren dat er toch sprake is van de flexibiliteit en de innovatieve mogelijkheden die wij allemaal wensen. GS heeft echter ook gehoord wat de diverse fracties te berde hebben gebracht. Gelet daarop is GS bereid de voorgestelde lijn te volgen. De vorige keer is ook al gesproken over het initiatiefvoorstel. Toen hebben wij afgesproken dat GS en de beheerder van de drinkwatervoorziening, in dit geval Brabant Water, om advies zouden worden gevraagd. Nu staat in het voorstel dat GS zal worden gehoord, maar ik hoor nog wel graag wat hiervan de implicaties zijn. Het is namelijk heel belangrijk dat, als het bevoegd gezag een beslissing neemt op een verzoek tot ontheffing, de borging door de provincie en de beheerder van de drinkwatervoorziening goed is geregeld. De suggestie over een evaluatie na een jaar lijkt GS een goede. Als er in dat jaar weinig aan de orde komt, dan kan de evaluatie na twee jaar plaatsvinden. In dat kader kan worden bekeken hoe het staat met de willekeur. Dat moet goed worden getoetst in de evaluatie. GS pleit dus ook voor een evaluatie. GS heeft al met al dus nog wel enkele zorgpunten. Daar krijgen wij in de tweede termijn nog graag een reactie op. In de definitieve formulering staat dat GS en de beheerder van het grondwater in een bepaald gebied worden gehoord. Ook daarop hoor ik nog graag de visie van de initiatiefnemers. In de

tweede termijn kom ik dan met de definitieve reactie van GS. Dan kunnen wij ook stilstaan bij de procedure daarna, want we hebben nog een lange weg te gaan.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! De gedeputeerde heeft drie punten genoemd. Allereerst heeft zij haar bezorgdheid uitgesproken dat er willekeur zou kunnen ontstaan als de verschillende gemeenten bevoegd gezag worden. GS heeft het overzicht over geheel Brabant en dat hebben de gemeenten niet. Wij hebben ons dat gerealiseerd en daarom vinden wij het van belang dat GS wordt gehoord en dat zij de beheerder van het drinkwatergebied zijn. Zij hebben het overzicht. Ik denk dat de gemeenten het overzicht ook wel hebben, maar voor zover GS daar angst over heeft, kan die angst worden weggenomen doordat zij gehoord worden. "Horen" betekent juridisch overigens niets anders dan adviezen inwinnen. Je spreekt over "horen" of over "advies inwinnen". Juridisch betekent het hetzelfde. Het is niet zo dat "horen" betekent dat een ambtenaar naar GS belt en zegt: vertelt u het maar even en dan heb ik u gehoord. Zo werkt het niet. U kunt dat in dit huis ook nagaan, want er zitten hier voortreffelijke juristen die u dat ongetwijfeld kunnen uitleggen. Als zij een andere uitleg hebben, moet ik mijn kwalificatie van de juristen gaan relativeren, want dan is er iets aan de hand. "Horen" betekent dus dat GS een standpunt gaan bepalen. Dat kan schriftelijk gebeuren en dat lijkt mij ook aan te bevelen.

Voor het geval de gemeenten het advies niet overnemen en wij het nakijken zouden hebben, hebben wij een procedure in het leven geroepen. Het zou goed kunnen dat GS zelf bezwaar indienen of in beroep gaan. Meestal moet de burger dat tegen de beslissingen van de provincie doen. Nu kan dat een keer andersom. Dat is dus allemaal ingebouwd.

De gedeputeerde zei verder dat het mogelijk is om instructieregels flexibel te formuleren, maar ik denk dat dat heel moeilijk is. Wij hebben hetzelfde doel voor ogen: de bescherming van het grondwater. Het probleem van die instructieregels is echter dat het vrijwel allemaal middelvoor-

schriften zijn en daarin wordt exact geformuleerd wat men wel en wat men niet mag. Maatwerk ontbreekt dus. Dat kan niet. U kunt ook niet overzien welke ontwikkelingen er in de toekomst plaats zullen vinden. U kunt die dus ook niet in die instructieregels opnemen. U kunt alleen iets formuleren wat u nu weet. Vandaar dat men in de tegenwoordige milieuvergunning steeds meer met alleen doelvoorschriften werkt en niet meer met middelvoorschriften.

Ik wil ten slotte nog een reactie geven op hetgeen mevrouw Van Boxtel heeft gezegd. Ik hoor haar zeggen dat er alleen mag worden afgeweken als dat ten gunste is van maatregelen die een betere werking hebben. Dat kan ik niet helemaal volgen. De betere werking is namelijk het doel en het doel is de bescherming van het grondwater. Als u zou zeggen dat het ten gunste moet zijn van betere maatregelen waarmee je dat doel kunt realiseren, hebt u gelijk. Dat staat echter al in het initiatiefvoorstel.

De heer *Van Iersel* (PvdA): Voorzitter! Ik heb met mijn achtergrond wat minder verstand van de juridische zaken, maar het gaat de initiatiefnemers om de borging van het feit dat GS in dit proces betrokken is. Het maakt mijn partij niet uit welke juridische regel daarvoor wordt gebruikt, als die borging maar plaatsvindt.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Voorzitter! De uitleg van mevrouw Geeraedts van de juridische status van het horen en het standpunt van GS en de beheerder, doet bij mij het vermoeden rijzen dat wij weer in een enorme bureaucratie van gerechtelijke procedures terecht komen. Daar ben ik niet zo blij mee.

Ik was verder in eerste termijn nog vergeten te zeggen dat ik het eens ben met de evaluatieperiode. Er moet goed geëvalueerd worden wat de effecten zijn.

Ten slotte wil ik zeggen dat mevrouw Geeraedts mijn aanvulling mag lezen als "ten gunste van betere maatregelen", maar ik zie dat niet in het voorstel staan.

Mevrouw *Moons* (GS;PvdA): Voorzitter! Ik wil

eerst terugkomen op het punt dat mevrouw Van Boxtel naar voren bracht. Ik denk dat in het initiatiefvoorstel staat geformuleerd dat gemeenten juist heel flexibel kunnen inspringen op nieuwe technieken. Ik meen dat dat de basis moet zijn. GS zal ook kijken naar de innovatie en de best beschikbare technieken. Die verzekering is volgens mij ook in het voorstel opgenomen.

GS zullen, horende Provinciale Staten, het initiatiefvoorstel overnemen, met dien verstande dat wij graag een evaluatie willen na bijvoorbeeld één jaar. Als die periode langer moet zijn, kunnen wij dat aanpassen. Dat zou dan nog toegevoegd moeten worden aan het voorstel.

Dit initiatiefvoorstel is, gezien de wijze waarop het is ontstaan en de wijze waarop is samengewerkt, een goed voorbeeld van de wijze waarop een gedegen stuk kan worden geproduceerd. Wij kunnen daar straks verder mee. Ik zal even aangeven wat de procedure nu verder is. Ik ga ervan uit dat het initiatiefvoorstel straks zal worden aangenomen. Dat betekent dat de Provinciale Milieuverordening gewijzigd moet worden. Daarvoor moet een heel traject worden gevolgd. Dat klinkt heel bureaucratisch, maar partijen mogen hun zienswijze indienen over de Provinciale Milieuverordening. Het kan dus niet meteen doorgevoerd worden. Er zal enige tijd tussen zitten.

Wij hebben inderdaad goede juristen in huis. GS dacht ook niet zo simplistisch dat wij even gebeld zouden gaan worden en dat dat het dan was. Zo gaat dat niet. Het is echter wel belangrijk om vast te leggen hoe GS en PS betrokken blijven bij dit proces. Het is namelijk een bevoegdheid die in eerste instantie bij GS is neergelegd en die wij nu gaan decentraliseren. Het is van belang, juist voor de willekeur, dat daar borging voor is. Ik heb net de verzekering gekregen dat die er ook is.

GS zal het initiatiefvoorstel dus overnemen, met dien verstande dat wij een evaluatie inbouwen. Dat moet dan ook inhouden dat als wij aan de hand van die evaluatie vaststellen dat het niet werkt, er een nieuwe situatie ontstaat.

De *voorzitter*: Ik maak u erop attent dat u erg aan het roezemoezen bent. Ik begrijp dat wel, want u

heeft elkaar nog veel te vertellen. Ik verzeker u echter dat de mensen op de tribune de woordvoerders niet kunnen verstaan als u onderlinge gesprekken voert. Doe het dus op fluistertoon of ga, als het echt nodig is, even naar buiten. U moet overigens ook nog wat gespreksstof overhouden voor tijdens het diner van vanavond. Het woord is nu aan mevrouw Geeraedts.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voorzitter! Ik begrijp dat GS het initiatiefvoorstel overneemt, met dien verstande dat wordt toegevoegd dat er een evaluatie zal worden gehouden, daarmee kunnen initiatiefnemers instemmen. Dat betekent dat ik er nu niet veel meer over te zeggen heb. GS en de initiatiefnemers verschillen niet meer van mening.

De *voorzitter*: Wij maken nu toch voor het eerst mee dat mevrouw Geeraedts zo snel is uitgesproken.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Inderdaad.

De *voorzitter*: Dan kunnen wij nu gaan stemmen. Het gaat dus om het initiatiefvoorstel aanpassing PMV. U weet dat er nog een uitwerking voor komt te liggen die nog enige tijd vergt. De nieuwe Staten zullen daar dus ook nog aandacht aan kunnen besteden.

In stemming komt Statenvoorstel 13/07, Initiatiefvoorstel tot aanpassing van de Provinciale Milieuverordening.

De heer *Van den Oord* (CDA): Voor.

De heer *Van Iersel* (PvdA): Voor.

Mevrouw *Geeraedts* (VVD): Voor.

Mevrouw *Van Boxtel* (SP): Voor.

Mevrouw *Tindemans-van Tent* (GroenLinks): Tegen.

De heer *Gorter* (D66): Voor.

De heer *Leunisse* (LPF): Voor.

Mevrouw *Jetten* (Brabantse Partij): Voor.

De heer *Van Baggum* (NPB): Voor.

De *voorzitter*: Ik constateer dat de ChristenUnie-SGP afwezig is en dat de aanwezige leden van de fractie van GroenLinks tegen dit Statenvoorstel hebben gestemd, en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

De heer *Luteijn* komt nu juist binnen, maar is te laat om nog te stemmen.

De heer *Luteijn* (ChristenUnie-SGP): Ik zou voor hebben gestemd, voorzitter.

Nummer 10/07

Evaluatie Innovatiebeleid van de Provincie Noord-Brabant

De *voorzitter*: Dit is een duale bespreking, maar de gedeputeerde is wel beschikbaar. Het woord is allereerst aan de heer Ermen.

De heer *Ermen* (CDA): Voorzitter! Deze nota is uitvoerig besproken in de Commissie emg. Dat gebeurde in samenhang met de notitie verbreding innovatie. Dat laatste punt staat niet expliciet op de agenda, maar het is wel relevant om dat erbij te betrekken. Ons wordt nu immers gevraagd de conclusies en aanbevelingen van het onderzoek naar innovatiebeleid te onderschrijven en aan het nieuwe College de opdracht te geven een nieuwe kadernota op te stellen. Die kan dan onder andere voortborduren op de verbredingsnotitie van de Commissie emg. Wij vinden verder van belang het advies van SER-Brabant met de titel "ondernemerschap, sociale cohesie en modern bestuur" te betrekken bij dit onderwerp.

Wat betreft de rol van de provincie op het terrein van innovatiebeleid staat voor het CDA een aantal uitgangspunten centraal. Het gaat vooral om het stimuleren van het organiserend vermogen van de diverse regio's en dat op basis van een hechte en actieve samenwerking tussen wat wij de drie O's noemen: ondernemingen, onderwijs en overheid. Ook in het SER-advies wordt gepleit voor een ondernemende bestuursstijl en met name voor ruimte voor externe partners. Uiteraard moet men ook vanuit de Telosdriehoek het innovatiebeleid

stimuleren. Daarbij moet zeker ook aandacht zijn voor vraagstukken op het gebied van arbeidsmarkt en sociale innovatie, zonder daarbij de economische pijler te verwaarlozen.

Wij achten het verder van belang een heldere, transparante ondersteuningsstructuur tot stand te brengen voor alle belanghebbende partijen, dus ook voor de regio's, dit ook in relatie tot de sociaal-economische agenda van de stedelijke centra. Opgebouwde expertise dient evenzeer herkenbaar en transparant te worden en dient ook benut te worden. Ik doel dan expliciet op de discussie die wij in de commissie hebben gevoerd over de verworvenheden en de expertise van het Project Innovatieteam. Wij vinden dat in de kadernota zeker terug moet komen hoe daarmee moet worden omgegaan.

Zoals in de Commissie emg al gesteld, delen wij in grote lijnen de aanbevelingen van de Commissie beleidsevaluatie. Wij willen die echter graag voorzien van een aantal aanvullingen. Vooral scholing ten behoeve van gekwalificeerde beroepskrachten en vaklui verdient in onze ogen de hoogste prioriteit. Te overwegen valt daarom in de kadernota mee te nemen een provinciaal deltaplan technisch onderwijs. De SER (Sociaal Economische Raad) geeft daar ook een hoge prioriteit aan. Wij hebben namelijk nog een groot tekort aan technisch geschoolde vaklui. Daarom moet een inhaalslag worden gemaakt op het terrein van onderwijs en arbeidsmarkt. Daarin investeren voorkomt in ieder geval een dreigende polarisatie langs de lijn laagopgeleiden/hogopgeleiden en autochtoon/allochtoon. Wij moeten op dat punt willen innoveren.

In het kader van de nieuwe kadernota dient innovatie te geschieden volgens de richtlijn Sturen met kaders, omdat in onze ogen juist die richtlijn recht doet aan de kaderstellende rol van de provincie.

Wij vinden het van groot belang innovatie integraal te benaderen. Verkokering moet worden voorkomen. Een eenduidige sturingsfilosofie is volgens ons daarbij een voorwaarde. Als het nodig is om daar in de nieuwe periode één verantwoordelijke gedeputeerde voor aan te wijzen, wil het CDA dat serieus in overweging

nemen. Het belangrijkste is dat ambtelijke verkokering wordt weggewerkt en dat elk beleidsterrein wordt geïmpregneerd met de innovatiecultuur vanuit het programmabureau innovatie.

In de Memorie van Antwoord van de Commissie beleidsevaluatie wordt de aanbeveling om de Innovatieraad en de Duurzaamheidsraad op te laten gaan in een nieuwe raad voor innovatie en duurzaamheid nader toegelicht. Zover is het CDA echter nog niet.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik wil ingaan op iets dat u een hele tijd terug heeft gezegd. Ik sta hier namelijk al een tijdje.

De *voorzitter*: Excuus.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): U zei dat het misschien nodig is, daar één gedeputeerde voor aan te wijzen. In de studie heb ik echter gezien dat om een meervoudig politiek opdrachtgeverschap wordt gevraagd. Ik vraag mij af hoe u het een met het ander kunt verenigen. Acht u, als er één gedeputeerde verantwoordelijk is, de input wel voldoende gewaarborgd?

De heer *Ermen* (CDA): Het gaat in eerste instantie om het feit dat de ambtelijke verkokering wordt voorkomen. Daar past een meervoudig politiek leiderschap bij. Als het gaat om het stimuleren en initiëren van innovatie op alle beleidsterreinen, kunnen wij ons voorstellen – dat moet echter worden uitgewerkt in de kadernota – dat één verantwoordelijke gedeputeerde aangeeft aan de ambtelijke organisatie wat er moet gebeuren om continu te kunnen bewegen naar de innovatie en continu de controle op innovatie op alle beleidsterreinen uit te kunnen oefenen. Wij zeggen niet dat dat nu al per se moet, maar als uit de kadernota zou blijken dat zo'n combinatie in de praktijk het beste zou werken, zowel voor de ambtelijke organisatie als voor het innovatievermogen op alle beleidsterreinen, dan willen wij daar serieus naar kijken, zonder nu een voorschot te nemen op de uitkomsten daarvan.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik deel uw zorg. Het was ook een verhelderende vraag en geen kritiek. Je ziet bij andere onderwerpen, zoals duurzaamheid, dat sommige gedeputeerden zich daar enigszins aan kunnen onttrekken, terwijl het wel een algemeen gevoeld onderwerp is. Vandaar mijn vraag.

De heer *Ermen* (CDA): Als het gaat om het samen laten gaan van de Innovatieraad en de Duurzaamheidsraad sluiten wij ons voorlopig aan bij de woorden die door de heer Groos van de ChristenUnie-SGP zijn geuit: je moet het doel en het middel niet met elkaar combineren; waarbij het doel is het vinden van duurzame oplossingen om maatschappelijke duurzaamheid te bereiken en innovatie het middel. Wij gaan dus nog niet zover dat wij ermee akkoord gaan dat deze raden samen gaan.

De *voorzitter*: Voordat ik het woord geef aan de heer Hofman, meld ik dat de beelden op de monitor op het ogenblik zwart-wit zijn. Dat doet mij denken aan een lang verleden tijd. Er worden nu ook permanente opnames gemaakt. Wij willen u namelijk graag een DVD geven van deze laatste vergadering. U wordt dus permanent geobserveerd. Nu begint u allemaal weer te praten, maar dat is niet de bedoeling. Het woord is aan de heer Hofman van de PvdA.

De heer *Hofman* (PvdA): Ik ben docent geweest en wacht altijd tot het stil is.

Voorzitter! De PvdA was en is nog steeds overtuigd van de strategie van de Pieken van de Delta en van de focus die daarbij hoort. Als wij dan kijken naar dit verslag, kunnen wij concluderen dat dat ook heeft plaatsgevonden. De volgende vraag is dan natuurlijk of het wel heeft opgeleverd wat wij van plan waren te realiseren. Het antwoord daarop lijkt "nee" te zijn. Dat voelden wij ook al enigszins aan, want het zat al een beetje opgesloten in de vraagstelling die wij aan de commissie hebben meegegeven. De pieken zijn wat ver doorgeschoten en die steken wat ver boven het maaiveld uit. Dat vinden wij in Nederland niet zo leuk. Daarom hebben wij de

onderzoekers meteen maar meegegeven dat zij moesten kijken naar een verbreding.

In de Commissie emg is dan ook terecht opgemerkt door de ChristenUnie-SGP dat de vraagstelling van het evaluatieonderzoek niet helemaal zuiver is. Voor een goede evaluatie is het zinvol om het principe van het piekendenken naar voren te halen. Dany Jacobs heeft in zijn boek Kennisoffensief aangegeven dat de economie concurrentiekracht haalt uit specifieke en uit generieke kennis. Met de specifieke kennis haal je de concurrentiekracht in het buitenland en op wereldniveau en de generieke kennis ondersteunt dat. Wij zijn dus blijkbaar goed bezig geweest met de specifieke kennis, maar de generieke kennis is een beetje achter gebleven. Dat is jammer, maar de vraag is of de provincie zich daar wel zo druk mee bezig moet houden.

De algemene kennis geldt niet voor de speerpunten in Brabant. Als het om de generieke kennis gaat, is de vraag of je dat niet op het niveau van Nederland moet doen, want op zo'n schaal kun je het op een goedkope manier doen. Daarom hebben wij in het verleden ook Syntens in het leven geroepen. Je zou primair moeten kijken of je die kunt gebruiken als het om die generieke kennis gaat. Helaas blijkt dat niet zo duidelijk uit het onderzoek. Wij weten dan ook niet precies waar de schoen wringt. Om dan maar te zeggen dat de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij) wat breder moet worden ingezet, gaat ons te ver. De BOM is voor specifieke kennis en ondernemerschap en dat moet naar onze visie zo blijven. Pieken leveren wat te weinig materiaal op als je wilt gaan ophogen en je bent meteen het overzicht over de omgeving kwijt. Als je de delta wilt ophogen, moet je zand uit de Noordzee opspuiten. Dan heb je materiaal genoeg, maar dan ben je wel met een totaal andere sport bezig dan met de pieken. Wij denken dat de BOM bezig moet blijven met de pieken en dat wij daar volledig op in moeten zetten. Wij moeten die mensen de mogelijkheid geven, qua exploitatie, om daar met durfkapitaal mee bezig te zijn. Vooral dat durfkapitaal vinden wij belangrijk, aangezien met name in Amerika dat soort zaken erg aan de orde zijn en men daar sneller gaat dan wij.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik wil graag een verduidelijkende vraag stellen. Hoor ik u nu zeggen dat de PvdA pleit voor het investeren door de provincie van durfkapitaal? Heb ik u dat horen zeggen?

De heer *Hofman* (PvdA): Ja. Maar met durfkapitaal bedoel ik wel iets anders dan ze op het moment bij de Amro en dergelijke doen. Het is bedoeld voor kleine ondernemingen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik vind dat, komend van de PvdA, een vrij schokkende mededeling. Ik moet daar even van bijkomen. Het is namelijk nogal een stelling die u neerzet; dat u wilt dat de provincie durfkapitaal gaat investeren.

De heer *Hofman* (PvdA): Voor kleine ondernemers.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Ik ga er nog eens diep over nadenken.

De heer *Hofman* (PvdA): Doet u dat. Overigens is dit punt ook aan de orde geweest in de Commissie emg. Het gaat erom dat het MKB de kans krijgt om door te groeien. Het geeft dan niet hoe je het precies noemt.

Dat laat natuurlijk onverlet dat wij in de loop der jaren wel de focus kunnen aanpassen. De trend op wereldniveau gaat richting maatschappelijke aspecten. Het is dan logisch daarop aan te sluiten. De slagzin van Philips is ook veranderd van let's make things better naar sense and simplicity. Waarom zouden wij ons in de provincie dan blijven focussen op "things"? De nieuwe slagzin van Philips is niet: let's make things better met een beetje verbreding. Philips verlegt het accent naar een focus waar ze veel van de oude technieken kunnen gebruiken en werken dat uit naar een nieuwe strategie en een nieuw imago. De provincie zou ook op die manier met hun focus aan de gang kunnen gaan.

De PvdA kijkt dus genuanceerd naar innovatie. Dat geldt ook voor de provinciale ontwikkeling. Zo waren wij zeer verbaasd toen wij hoorden dat het PIT (Projecten Innovatieteam) zou worden opgeheven. Het is waar, de BOM herstructureert

nu de bedrijventerreinen. Dat klopt en dat is prima. De eerste gloeilampen maken ze bij Philips ook niet meer bij het NatLab. Maar had Philips toen ze klaar waren met het ontwikkelen van de gloeilamp, het lab gesloten en hun ontwikkelaars aan de lopende band gezet, dan hadden wij nu geen hightech campus gehad. Het is onbegrijpelijk dat een innovatief clubje, dat uitstekend werkt en een goed imago heeft, op deze manier wordt gestopt. Het is te hopen dat hier een bijsturing plaatsvindt.

Ik hoor nu dat ik waarschijnlijk risicokapitaal bedoel. Het is een kwestie van naamgeving. Maar dit punt is al besproken in de Commissie emg. Maar, mevrouw Lestrade, denkt u er nog maar eens over na en komt u er dan nog eens op terug. Ik heb na deze dag heel veel tijd over en ik wil daar graag met u over van gedachten wisselen.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Maar ik niet.

De heer *Hofman* (PvdA): Wat kunnen wij leren van het onderzoek? Wij zijn met de ChristenUnie-SGP van mening dat PS beter had moeten letten op de formulering van het onderzoek. Aan de andere kant kunnen onderzoekers natuurlijk ook zeggen dat als je dubbelzinnige vragen stelt, je ook dubbelzinnige antwoorden krijgt. In het rapport wordt gezegd dat er literatuur is die aangeeft dat je breed naar innovatie moet kijken, zonder dat er een duidelijke context in de literatuur wordt genoemd. Helaas is ook de literatuur en de context van waaruit het huidige beleid is gemaakt wat vaag. Ik denk dat PS in de toekomst het voorbeeld van GS zouden kunnen volgen, waar de voorzitter aangaf dat zij de duurzaamheidsplannen van Telos niet volledig beoordeelde, omdat zij de onderbouwing niet helder genoeg vond. Misschien is dit bij het scheiden van de markt geen populaire opmerking, maar dat zij dan zo.

Tot slot wil ik toch van de gelegenheid gebruik maken om iedereen te bedanken voor de samenwerking. Ik houd van nieuwe ervaringen en als je dan, nieuw in de politiek, halverwege op de rijdende trein stapt in deze Provinciale Staten, kun je je hart helemaal ophalen. Ik dank iedereen die mij bij dat opstappen heeft geholpen. Ik had hier

graag nog vier jaar doorgebracht, maar dat ging niet, zo hebben zij mij verteld, maar ook dat hoort bij de politiek heb ik mij laten vertellen. Ik dank ook alle ambtenaren die ik te pas en te onpas heb lastiggevallen en die mij altijd prima hebben geholpen. De kwaliteit van het werk van de ambtenaren is misschien geen nieuws, maar ik denk dat die best wat meer aandacht mag hebben. Nu ontstaat vaak de indruk dat provincieambtenaren een club vormen die met veel mensen op een bureaucratische manier werken aan een bestuurslaag die wat minder relevant aan het worden is. Ik vind dat jammer, want ik denk dat de kwaliteit van die mensen best eens wat meer benadrukt mag worden. Uiteraard heb ik met veel meer mensen te maken gehad. Ik wil ook hen bedanken voor hun medewerking in de afgelopen twee jaar.

De *voorzitter*: Dames en heren. Ik deel u mee dat de heer Melis vanmiddag namens u allen een dankwoord zal uitspreken. U hoeft dat niet allemaal persoonlijk te doen.

De heer *Oosterveer* (VVD): Voorzitter! De Commissie voor beleidsevaluatie heeft het innovatiebeleid geëvalueerd. Wij danken de commissie voor haar werk en de gedeputeerde en zijn ambtenaren voor de notitie over innovatie. Vooral door middel van innovatie kan de infrastructuur in onze provincie worden verbeterd. Ik heb het dan niet over de weginfrastructuur, maar over de infrastructuur in ondernemersland. Voor de VVD is innovatie erg belangrijk en niet voor beginnende ondernemers, agrostarters en technostarters. Innovatie gaat ons allemaal aan. De VVD kijkt hierbij naar twee lijnen. De eerste betreft de versterking van de economische structuur. Die structuur moet worden verbeterd. Er wordt momenteel alleen gekeken naar technostarters en eventueel agrostarters, maar er moet worden gekomen tot een verbreding over alle segmenten. Daarvoor is brede ondersteuning nodig. Dat betekent dat wij naar de jeugd moeten kijken, maar ook naar starters en naar opleidingen, voor ondernemers en voor mensen die een eigen bedrijf willen starten. Dat moeten wij faciliteren.

Kijk ik naar het functioneren van ons apparaat, ook met het oog op het werk aan de discussienota en de NIMBY-bedrijven, dan deel ik graag een compliment uit. Veel ambtenaren van verschillende diensten hebben met elkaar samengewerkt. Ze zijn ook de boer opgegaan om samen te werken met het Brabantse middenveld. Al dat werk heeft deze notitie opgeleverd. Die nieuwe manier van werken hoort bij innovatie.

De tweede lijn is die van de innovatieprovincie. In tegenstelling tot wat de PvdA heeft gezegd over Pieken in de delta vinden wij pieken zeer nodig om ook het generieke naar voren te halen. De VVD vindt het wezenlijk dat wordt ingezet op een generieke niveauverhoging en specialistische verhoging.

De heer *Hofman* (PvdA): Volgens mij zijn wij het eens. Ik heb niet gezegd dat de pieken weg moeten. Ik heb gezegd dat je, als je de pieken gebruikt om de delta op te hogen, verkeerd bezig bent. Ik wil de pieken, net als de heer Oosterveer, helemaal in stand houden. Sterker, ik wil er nog meer aan doen.

De heer *Oosterveer* (VVD): De heer Hofman zei dat zijn fractie de pieken een beetje wil aftoppen en een en ander generiek maken. Volgens mij hebben wij beide zaken nodig. Hoe hoger de pieken, hoe meer het generieke wordt gestimuleerd. Daar moeten wij als provincie veel meer aan doen.

De heer *Hofman* (PvdA): In dat kader zou een taak kunnen worden toebedacht aan bijvoorbeeld Syntens, want daar beschikt men over generieke kennis die wellicht voor heel Nederland toepasbaar is. Dat moet je niet in Brabant gaan ontwikkelen, want dan ben je dubbel bezig. We moeten voorkomen dat iemand die specifiek bezig is voor die pieken, een bergbeklimmer dus, ook op het strand aan de slag moet. Die mensen moeten echt bezig kunnen zijn met de pieken. Daarnaast moet worden gezorgd voor generieke kennis. Ik vraag me af of je dat allemaal in Brabant moet doen.

De heer *Oosterveer* (VVD): De VVD vindt dat Brabant dat wel zelf moet doen.

Wij moeten daarbij ook kijken naar een bepaalde organisatiestructuur. Wij pleiten ervoor om innovatie in het nieuwe bestuursakkoord als een centraal thema op te nemen. Dat thema kan dan diverse diensten overschrijden. De invulling ervan hoeven wij nu nog niet te regelen, maar wij roepen de nieuwe Statenleden wel op na te denken over hoe innovatie in een bepaalde structuur kan worden gegoten, zodat het overal in terugkomt. Innovatie gaat niet alleen over techno- en agrostarters. Het gaat ook over het sociale. Jonge mensen moet worden geleerd om met innovatie te werken. Wij zien dit dus veel breder.

De VVD is van mening dat continue aandacht voor innovatie van groot belang is. Op die manier kunnen wij gericht bouwen aan de toekomst van Brabant.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! De heer Schouten zou het woord over deze kwestie voeren, want dat doet hij ook in de commissie, maar hij moest absoluut naar de oogspecialist. Hij verwachtte dat hij nog op tijd zou zijn, maar dat is niet gelukt. Daarom geef ik namens mijn fractie ons standpunt over de evaluatie van het innovatiebeleid.

Namens Nico Schouten mag ik instemmen met de conclusies en aanbevelingen, minus een punt dat hij mij op het hart heeft gedrukt. Wij hebben wat dat betreft dezelfde vraag als het CDA. Wat is de meerwaarde van het samengaan van de Duurzaamheidsraad en de Innovatieraad? Wij zijn niet overtuigd van die meerwaarde.

Het CDA heeft gesproken over een deltaplan voor het technisch onderwijs. Ik heb er de afgelopen begrotingsbehandeling al voor gepleit ons daar meer op te gaan richten, hoewel ik mij tegelijkertijd afvraag hoe dat zich verhoudt tot de huidige kerntakendiscussie die wij voeren.

Het voorstel, hoewel ik dit nog niet als een voorstel zie, om te komen tot één verantwoordelijk gedeputeerde, onderschrijven wij nog niet. Voor ons staat nog niet vast dat dit moet gebeuren. Het pleidooi van de VVD om innovatie als thema op te nemen in het bestuursakkoord, kan ik wel onderschrijven.

Dan iets over risicodragend investeren. Wij

hebben daar met de gedeputeerde over gesproken tijdens de lijsttrekkersdebatten. De SP zit niet te wachten op affaires als Ceteco en dergelijke. Wij moeten in deze provincie uitermate voorzichtig zijn met termen als "durfkapitaal" en "risicovol investeren". Dat is volgens ons niet onze taak.

Wij stemmen in met het voorstel en met de conclusies en aanbevelingen van de Commissie voor beleidsevaluatie.

Mevrouw *Schokker* (GL): Voorzitter! De evaluatie van het innovatiebeleid maakt duidelijk dat duurzame ontwikkeling en innovatie dicht bij elkaar liggen. Beide kunnen niet van de grond komen als er wordt gedacht binnen sectorale kaders. Alleen een integrale benadering kan duurzame ontwikkeling en innovatie tot een succes maken. Daarom is de fractie van GroenLinks blij met de conclusie uit het rapport dat innovatie nadrukkelijk moet worden verbonden met sociale en milieudoelstellingen. Deze conclusie is voor ons een bevestiging dat de invoering van een duurzaamheidstoets een goed instrument zou zijn om duurzame innovatie gestalte te geven. Dat is nodig, omdat in de probleemanalyse van het rapport wordt gesteld dat nog geen sprake is van een gedeelde visie tussen beleidsdirecties en programmabureaus. Wij kunnen nog veel ervaring opdoen in onze eigen organisatie. Onze fractie ondersteunt de aanbeveling dat het programmabureau Innovatie in dit kader een coördinerende rol moet krijgen en dat de uitvoering bij de andere programmabureaus moet komen te liggen.

Wij zijn het ook eens met de conclusie dat het huidige innovatieprogramma te veel is gericht op technische vernieuwing, terwijl het belang voor de provincie juist zou moeten liggen bij de maatschappelijke en publieke processen. Daar waar voor het publieke domein kan worden geleerd van het bedrijfsleven, moet dat gebeuren, maar hierbij is wel voorzichtigheid geboden. Maatschappelijke innovatie moet zijn eigen ontwikkeling doormaken en de provincie moet zich vooral daarop richten.

GroenLinks steunt het voorstel de Innovatieraad en de Raad voor duurzaamheid op te laten gaan in

één nieuw adviescollege voor een duurzaam en vernieuwend Brabant. De taak van de nieuwe raad zou dan gericht moeten zijn op duurzame innovatie, gebaseerd op alle kapitalen van de Telosdriehoek. Wij juichen het idee toe om aan het subsidiebeleid in de toekomst duurzaamheid-criteria te gaan verbinden.

De heer *Oosterveer* (VVD): Voorzitter! Mevrouw Schokker spreekt over innovatie, maatschappelijk belang en vooral duurzaamheid. We moeten niet naar het bedrijfsleven kijken. Maatschappelijke innovatie moet zijn eigen traject lopen. Waar komt die innovatie dan vandaan?

Mevrouw *Schokker* (GroenLinks): Daar waar het publieke domein kan leren van het bedrijfsleven, moet dat gebeuren. Niet alle processen van het bedrijfsleven zijn zonder meer op de publieke sector te projecteren. De goede onderdelen moeten wij overnemen. Innovatie moet speciaal zijn gericht op de maatschappelijke processen.

De heer *Oosterveer* (VVD): Maar wie moet zich dan bezighouden met die innovatie? Moet de provincie dat doen?

Mevrouw *Schokker* (GroenLinks): Uiteraard de provincie.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Over innovatief gesproken, ik heb mij gerealiseerd dat wij in deze vergadering voor het eerst alleen duaal debatteren. Er staan alleen stukken op de agenda die wij met elkaar bespreken. Dat is dus een mooi innovatief moment om dit stuk te bespreken.

Innovatie is voor D66 van zo'n groot belang dat wij het als eerste woord in ons verkiezingsprogramma hebben staan. Wij vinden innovatie van groot belang, omdat we alleen door onze werkprocessen zo te organiseren dat Nederland en Brabant in totaliteit per uur meer kunnen verdienen, onze maatschappelijke voorzieningen in stand kunnen houden. Dat is onze insteek bij innovatie. Daarbij gaat het om alle werkprocessen, zowel in het industriële gebied, als je het nog zo mag noemen, als op het maatschappelijke terrein.

Duurzaamheid heeft in die zin betrekking op een ander doel, een apart doel, dat je met innovatie na kunt streven. Innovatie is iets dat tussen de oren zit. We hebben de term "innovatie" dan wel als modewoord ingevoerd en wij vinden dat de provincie daar iets aan moet doen, maar de vraag is wel wat er uiteindelijk mee is gebeurd. Dat ook één van de redenen waarom wij dat aan de Commissie voor beleidsevaluatie hebben gevraagd, maar uit het onderzoek is gebleken dat niet alle doelen zijn bereikt. Feit is wel dat het voor ons ook niet helemaal duidelijk was. Het voordeel van het voorstel is dat wij een en ander in de komende periode wel duidelijk moeten omschrijven. Eén van de zaken die opnieuw duidelijk is geworden in het onderzoek is dat innovatie bij iedereen, in welk werkveld je ook zit, tussen de oren moet zitten. Eén van de aanbevelingen heeft betrekking op het vergroten van de aandacht voor de bereidheid tot veranderen. Dat is namelijk één van de kritische succesfactoren. Het proces in de provincie is verre van geïnternaliseerd. Er is sprake van een verkokerde houding in de provincie. De huidige beleidsuitvoering wijst niet op een heldere visie. Dat zijn zaken waaruit blijkt dat innovatie binnen de provincie zelf nog niet is geland, maar het is van groot belang dat dit wel gaat gebeuren. Wij kunnen ons vinden in de aanbevelingen, zij het dat ook wij vragen hebben bij de instelling van een Raad voor duurzaamheid en innovatie. Ook wij zijn mening dat het hierbij om verschillende aspecten gaat. Innovatie moet wel tot duurzaamheid leiden, maar dat wil nog niet zeggen dat je tot een gezamenlijke raad moet komen.

De PvdA heeft een totaal innovatief concept neergelegd. Als wij gaan investeren op de manier die de PvdA aangeeft, worden wij met recht een innovatieve ondernemende provincie. Wat dat betreft hoort de PvdA eigenlijk nu aan de overkant te zitten. Ik ben benieuwd hoe dit de komende periode gaat lopen.

De heer *Hofman* (PvdA): Voorzitter! Het gaat ons om participatie. Dat staat ook in de notitie van de BOM. In die zin is dat niets nieuws. Ik heb in de Commissie emg een notitie neergelegd, waarin

deze problematiek wordt besproken. Daarin wordt ook de term "venture capital" genoemd en verder uitgelegd, maar mijn tekstverwerker heeft die term helaas vertaald in "durfkapitaal". Ik heb er spijt van dat ik die term heb overgenomen, maar het zij zo. Ik hoop dat het nu iets duidelijker is.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): We zullen de komende periode zien hoe ondernemend de provincie wordt. Het lijkt mij dat nieuwe ondernemers moeten worden gefaciliteerd. In Nederland hebben wij overigens het probleem dat hier alleen maar handelsbanken zijn en geen investeringsbanken. Daar moeten wij onze energie op richten. We moeten investeringsbanken in Nederland binnenhalen. Het is niet aan de provincie om daar op die manier in te investeren. De provincie moet wel de faciliteiten bieden. Ik hoop dat innovatie de volgende periode als centraal thema in het Collegeprogramma wordt opgenomen. Dat betekent dat een van de hoofdwensen van D66 dan goed tot uitdrukking komt, want dat was niet voor niets het eerste woord in ons verkiezingsprogramma.

De heer *Leunisse* (LPF): Voorzitter! Aan de orde is de evaluatie van het innovatieve beleid van de provincie. Wat ons betreft is innovatie van levensbelang. Zonder innovatie is er geen toekomst. In de evaluatie staan sterke en zwakke punten, maar wij zien dat als een stappenplan om tot een sterk geheel te komen. De provincie moet daar structureel aan werken, maar dat is niet meer aan deze Staten, want die nemen vandaag afscheid. Wij wensen de nieuwe Staten ontzettend veel succes met dit onderwerp, want op dit punt is de LPF het geheel eens met D66. Zonder innovatie kan het niet.

De heer *Luteijn* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! De sprekers voor mij hebben ons burgerlid nog een keer naar voren gebracht. Daarmee is nog eens bewezen dat dit geweldig goed heeft gewerkt de afgelopen bestuursperiode. Er is al gezegd dat dit onderwerp op onderdelen niet datgene heeft opgeleverd wat wij mogelijk hadden verwacht. Tegelijkertijd merk ik ook in dit

debat, en daar zijn wij het mee eens, dat het toch het nodige losmaakt en dat men vindt dat het tijd wordt een aantal fundamentele vraagstukken tegen het licht te houden. Er is over de BOM gesproken en ook over PiD is iets gezegd. In de nieuwe kadernota innovatie komt dit soort vraagstukken ongetwijfeld terug. Dan kunnen de nieuwe Staten veel duidelijker en op basis van deze rapportage en de kennis van vandaag besluiten over hoe zij innovatie in de toekomst zien.

Ik maak mij ook enige zorgen, in die zin dat wij een provincie hebben die denkt dat zij het alleen moet doen, of alleen kan doen, zonder te kijken naar schaalgrootte, landsdelen of Nederland. Op dat punt kan het hier en daar nog wel efficiënter. Dat is ook innoveren.

Een en ander heeft bij ons voldoende losgemaakt voor een discussie de komende periode. Innovatie is een belangrijk element. In het begin van onze bestuursperiode vroegen wij er al meer aandacht voor. Gelukkig komt de kwestie steeds vaker terug. Ook de Commissie voor beleidsevaluatie zegt in haar aanbevelingen dat de provincie haar beleid op innovatie nog veel meer in dienst zou kunnen of moeten stellen ten aanzien van vraagstukken als milieu, onderwijs en energie. Wij onderschrijven de aanbevelingen op één na, want wij zijn er nog niet van overtuigd dat de genoemde raden zouden moeten integreren tot een nieuwe duurzaamheids/innovatieraad. Wij zeggen ook niet dat het moet blijven zoals het nu is. Kennelijk is sprake van knelpunten en overlappings. Ik neem aan dat de nieuwe Staten werk willen maken van de kadernota innovatie en daar geen twee jaar op willen wachten. Dan kan op basis van argumenten worden bezien of het daadwerkelijk tot een integratie van de twee raden moet komen en of dat oplevert wat men ervan verwacht. Op dat punt maken wij dus een voorbehoud.

Mevrouw *Jetten* (Brabantse Partij): Voorzitter! Wij stemmen in met de conclusies en aanbevelingen, maar ook wij plaatsen vraagtekens bij het samengaan van de twee raden.

De heer *Van Baggum* (Nieuwe Politiek Brabant): Voorzitter! Ook wij onderschrijven de conclusies

en aanbevelingen van de commissie.

De voorzitter: Ik kijk nog even naar de heer Peters, de woordvoerder van de commissie op dit vlak.

De heer Peters (CDA): Voorzitter! Namens de commissie spreek ik mijn dank uit voor de open en constructieve wijze waarop de Staten hebben gediscussieerd over het onderzoek van de commissie naar innovatie. Ik wil nog wel precies weten welke partijen hebben aangegeven niet zoveel te voelen voor het samenvoegen van de beide raden. Voor de rest heb ik niets toe te voegen aan de discussie van de Staten.

De heer Hoës (GS;VVD): Voorzitter! Volgens mij zette een behoorlijke meerderheid van de Staten vraagtekens bij het samenvoegen van de Innovatieraad en de Duurzaamheidsraad. Het College neemt die zienswijze mee voor de nota die in de volgende periode aan de Staten wordt voorgelegd.

Dan iets over de verbreding van innovatie. Ik ben blij met de interruptie van de heer Hofman, want in eerste instantie was hij een beetje onduidelijk. Ik begrijp dat de pieken door iedereen worden gedeeld en niet afgesneden. Het beleid met betrekking tot Pieken in de delta en de verbreding hier in dit huis worden dus gedeeld door de Staten. Ook dat element neemt het College mee in de nieuwe nota over het economisch beleid.

Het durfkapitaal is nog wel een discussiepunt. Wij zullen in de notulen goed nalezen hoe de verschillende partijen erover denken. Het lijkt mij so wie so goed dat het College aan de hand van de nieuwe nota ook over die kwestie een discussie opstart met de Staten. In het bedrijfsleven wordt er ook verschillend over gedacht. De specifieke rol van de BOM is dat het zelf actief participeert in bedrijven en die bedrijven vanuit een aandeelhouderspositie begeleidt. Als een bedrijf na verloop van jaren volwassen en volwaardig genoeg is, wordt daar afscheid van genomen. De andere kant van de financiële participatie heeft met risico te maken, want in dat kader wordt kapitaal verstrekt aan vooral het midden- en kleinbedrijf. De afgelopen anderhalf tot twee jaar is daarover

intensief gediscussieerd, geëntameerd door de provincie, met alle financiële instellingen in Brabant, zowel de publieke als de private kant. Er is ook bekeken waar nog gaten zitten in de financiële structuur voor het bedrijfsleven. Wij zullen die principiële discussie ook aangaan met de nieuwe Staten, want de vraag is hoe ver de overheid zijn nek wat dat betreft moet uitsteken en waar de verantwoordelijkheid van de overheid begint en stopt. Wij moeten goed kijken naar dat snijpunt, zonder dat ik daar nu al uitspraken over doe.

Dan nog iets over het PiD-team. Alle fracties hebben daar woorden aan gewijd. De Staten hebben de beantwoording van het College inmiddels tot zich genomen. Het stuk is al besproken in de desbetreffende commissie. Wij zijn toen niet nader tot elkaar gekomen. Ook dat lijkt mij een mooie erfenis voor het nieuwe College. Wellicht moet deze kwestie ook aan de orde komen in het bestuursakkoord. In ieder geval moet helder worden op welke wijze de samenwerking tussen economie, ecologie en het sociaal-culturele kapitaal vorm moet krijgen. Enerzijds moet dat gebeuren via een instituut als Telos, maar dat staat wat meer aan de strategische kant. Anderzijds moet je kijken naar de samenhang tussen economie en ecologie. Daar is nog een wereld te winnen. De centrale vraag is of bestaande instituties dat inmiddels kunnen overnemen, of dat na acht jaar experimenteren met PiD nog steeds een innovatieteam nodig is. Die vraag beantwoord ik vandaag niet. Het College heeft daarover al een mening gegeven, evenals de Staten. Het is aan het nieuwe College en de nieuwe Staten om daar nog eens grondig naar te kijken.

De voorzitter: Ik constateer dat er geen behoefte is aan een tweede ronde.

Het Statenvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

De heer Hofman (PvdA): Voorzitter! Volgens mij ligt er nog een verzoek om ons voor of tegen het samenvoegen van de Innovatieraad en de Duurzaamheidsraad uit te spreken.

De *voorzitter*: Daarover is geen motie ingediend.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Naar mijn idee hebben alle fracties de vraag gesteld of wij nu al moeten besluiten over het samengaan van de beide raden. De Staten hebben zich nog niet uitgesproken tegen dat samengaan, maar wij plaatsen daar scherpe vraagtekens bij. Zo heb ik het debat uitgelegd.

De *voorzitter*: Dit kan worden meegenomen door degenen die het bestuursakkoord opstellen.

De heer *Peters* (CDA): Strikt formeel genomen, zou het Statenvoorstel op dat onderdeel moeten worden geamendeerd. Het lijkt mij echter dat de diverse opmerkingen ook kunnen worden meegenomen bij het opstellen van het bestuursakkoord. Ik ondersteun het gestelde daarover.

De *voorzitter*: Dan geven wij dat op deze manier aan de fractievoorzitters mee.

De vergadering wordt van 11.00 uur tot 11.20 uur geschorst.

Nummer 11/07

Meta-evaluatie Commissie beleidsevaluatie

Mevrouw *Briene* (CDA): Voorzitter! Ik wil de leden van de Commissie beleidsevaluatie complimenten maken voor het vele werk dat op kwalitatief uitstekende wijze is verricht en voor de resultaten die dat heeft opgeleverd. Wij wensen de nieuwe Commissie beleidsevaluatie veel succes toe bij haar werkzaamheden in de nieuwe bestuursperiode.

Wij hebben de Memorie van Antwoord en de Nota van Wijziging ontvangen. De punten die wij in de Commissie bestuur en middelen naar voren hebben gebracht, zijn daarin op een goede wijze verwoord. Met name de controle op de uitvoering van de aanbevelingen van de Commissie beleidsevaluatie is een belangrijk punt.

In het kader van het dualisme is een goede infrastructuur opgebouwd ten behoeve van de kaderstellende en controlerende rol van

Provinciale Staten. Naast de Zuidelijke Rekenkamer en de evaluatieonderzoeken van GS op basis van artikel 217a heeft ook de Commissie beleidsevaluatie haar nut bewezen. Het is van belang dat de verschillende instrumenten op een selectieve manier ingezet worden. Het kan niet zo zijn dat er een zodanige onderzoeksdichtheid ontstaat dat de ene helft van de organisatie zich bezighoudt met beleidsvoorbereiding en uitvoering en de andere helft met evaluatieonderzoek. Evaluatieonderzoek is goed, maar alles in verhouding. Het is zaak om de verschillende instrumenten selectief in te zetten en goed op elkaar af te stemmen.

Wij wensen een ieder die in de toekomst bij de evaluatieonderzoeken betrokken zal zijn, heel veel succes en wijsheid toe.

De *voorzitter*: Het woord is aan de heer *Hellegers* van de PvdA. Er komen vandaag veel burgemeesters aan het woord.

De heer *Hellegers* (PvdA): Voorzitter! Ik wil beginnen met een kritische kanttekening bij het rapport over de beleidsevaluatie. Wij vinden het merkwaardig dat de commissie voorstelt om in de komende periode door te gaan "om vast te stellen of de aanbevelingen uitwerking gekregen hebben". Daar is naar mijn gevoel geen Commissie beleidsevaluatie voor nodig, want dat raakt in de kern het werk van Provinciale Staten zelf. Het raakt in feite ook in de kern de aanbevelingen uit het rapport. De commissie zegt daarin namelijk eigenlijk dat er soms niet zo gek veel wordt gedaan met aanbevelingen. Laat dat een oproep zijn aan PS om in de komende periode de conclusies serieus te nemen en vervolgens aan monitoring te doen en niet over te gaan tot de orde van de dag.

De positieve kant is dat wij de conclusies van de commissie ondersteunen en dat wij waardering hebben voor de bijdrage van de Commissie beleidsevaluatie aan het werk in dit huis. Waardering en dank aan de commissie voor het vele werk dat zij gedaan heeft. Dat heeft ook effect, want menig onderzoek heeft ertoe geleid dat er binnen de organisatie een soort aanjaagfunctie is ontstaan om zaken anders te doen.

Wij ondersteunen de conclusie van de commissie dat kritische geluiden gemakkelijk verstommen en dat wij vervolgens overgaan tot de orde van de dag. Meer concreet vertaald betekent dat de commissie zegt dat er soms weinig wordt gedaan met de aanbevelingen. De praktijk in dit huis is ook dat sommige rapporten veel meer aandacht hebben gekregen dan andere. Hierover is in de Commissie bestuur en middelen een aantal aanbevelingen gedaan. Het doet mij deugd dat de commissie die overgenomen heeft. Dat geldt met name voor bestuursrapportages. Het is naar onze mening een goede zaak als PS via bestuursrapportages kijkt wat GS ermee doet, maar ook wat zij er zelf mee doet.

Ik wil nog een opmerking maken over het aantal onderzoeken. De commissie wijst daar zelf ook al op en zegt dat het wel een tandje lager kan. Er komt door te veel onderzoek een grote last op PS – zeker in de verkleinde samenstelling – om dat allemaal te blijven behappen. Het is goed dat wij blijven controleren, maar wij moeten dat wel doelgericht gaan doen. De Commissie beleidsevaluatie is namelijk een van een aantal die zich bezighoudt met onderzoek. De Commissie beleidsevaluatie heeft terecht aangegeven dat het in de toekomst beter moet worden afgestemd met PS en de Zuidelijke Rekenkamer. Daarbij wil ik wel de kanttekening maken dat ik hoop dat in de toekomst ook die genoemde gremia dat wederzijds goed af gaan stemmen. Het gaat er uiteindelijk namelijk om dat aan de hand van politieke prioritering onderzoek wordt gedaan.

Als wij ervan uitgaan dat de conclusie van de commissie ook echt uitgevoerd wordt, heeft PS in ieder geval een goed controle-instrument in de hand. Mijn fractie doet daarom een oproep aan de nieuwe Provinciale Staten om ermee door te gaan, maar het wel selectief en volgens politieke prioritering te doen.

Wij hebben in deze periode gekozen voor samenwerkingsdualisme. Het is jammer dat de commissie moet constateren dat in een enkel geval een gedeputeerde niet mee wilde werken. Ik denk dat dat niet meer mag gebeuren. Wij moeten samen de controle mogelijk kunnen maken.

Mijn conclusie is: minder onderzoeken,

doelgericht, politieke prioritering, meer discussie met heldere conclusies en aanbevelingen en monitoring als het gaat om de voortgang op het punt van de conclusies en aanbevelingen.

De *voorzitter*: Dank u wel, mijnheer Hellegers.

Ik meld u nog even dat de heer Roos toeziet vanaf de publieke tribune. U kent hem als buitenlid van de commissie.

Het woord is aan mevrouw Tsoutsanis.

Mevrouw *Tsoutsanis-van der Koogh* (VVD): Voorzitter! Het is toch een heel bijzonder moment, aangezien wij hier voor de laatste maal met elkaar vergaderen, om te mogen constateren dat toen wij met elkaar begonnen het een hele worsteling was om het dualisme invulling te geven. Wij wisten het niet goed. Wij zochten wegen en wij zochten instrumenten. Die hebben wij toen met elkaar bepaald. De Commissie beleidsevaluatie vervulde daarbij een van de glansrollen. Die commissie heeft ons de afgelopen jaren reuze geholpen met al die onderzoeken om onze controlerende taak goed in te kunnen vullen.

Mijn fractie vindt het buitengewoon boeiend dat dit een onderzoekscommissie is, waar naast externen en deskundigen, Statenleden meedraaien, zodat die in de onderzoeksfase al wat accenten kunnen leggen en sturing kunnen geven, waardoor de einduitkomsten nog beter worden. Dat is iets dat wij moeten koesteren.

Verder is het boeiend dat de commissie een brede scoop van onderwerpen kan behappen. Alle beleidsterreinen kunnen aan bod komen. Wij bepalen dat ook mee. Dat zouden wij wellicht wat meer kunnen doen, maar daar komen wij in de nieuwe periode nog wel op. Ook de actualiteit kon worden behapt als wij daar behoefte aan hadden. Het is echt een commissie van ons. Wij willen de commissie een groot compliment maken voor de wijze waarop zij de afgelopen tijd heeft gefunctioneerd. Het is ook zeer waardevol voor de komende periode.

Als ik zie wat in de aanbevelingen is overgenomen van de discussie in de Commissie bm, zouden wij misschien nog wat scherper moeten kijken naar de aanbevelingen als wij die aan het College van GS

geven. Die moeten helder zijn, zodat wij eerder terug kunnen kijken en zelf alerter kunnen zijn of de doorwerking wel is geweest als wij voor ogen hadden of dat er nog een vervolgonderzoek zou moeten komen. Ik zal geen beleidsterreinen noemen, maar op het beleidsterrein waar ik mee te maken heb, was het wel degelijk een goed hulpmiddel.

Ik wil namens mijn fractie afsluiten met te zeggen: heel veel complimenten voor wat er gedaan is. De nieuwe Statenleden hebben de worsteling niet die wij vier jaar doorgemaakt hebben. Wij hebben de finish nu glansrijk gehaald. Dat blijkt al uit deze vergadering. De agenda was al erg dual. Mevrouw Lestrade zei dat al bij de behandeling van het rapport over het innovatiebeleid. Laten wij het wel als verplicht op de boekenlijst zetten van de nieuwe Statenleden, want het is heel aardig om te zien hoe de rollen van GS en PS zijn ingevuld. Wij gaan daar in ander verband en met andere onderzoeken nog mee door. De VVD is het ermee eens dat er wat meer moet worden afgestemd, zodat er niet te veel onderzoeken komen en dat de onderzoeken die er komen heel gericht worden uitgevoerd. Wij zijn dat met de vorige sprekers eens.

De *voorzitter*: Dank u wel, mevrouw Tsoutsanis. De heer Heijmans stond niet op mijn sprekerslijstje, maar wil toch het woord voeren, zie ik.

De heer *Heijmans* (SP): Voorzitter! Ik had gedacht eventueel in tweede termijn het woord te zullen voeren, maar misschien hebben wij geen tweede termijn nodig. Daarom wil ik nu toch even, aangezien ik ook lid geweest van de Commissie beleidsevaluatie, van de gelegenheid gebruik maken om mijn waardering uit te spreken voor onze voorzitter, de heer Nelissen. Ik wil verder een groot compliment uitspreken voor de mensen die hebben gezorgd voor de ambtelijke ondersteuning, de externe leden en ook een aantal Statenleden. Ik heb het meegemaakt en ik weet dat het een behoorlijke belasting was. Ik wil daarom nadrukkelijk zeggen dat ik erg veel respect heb voor met name de mensen van heel kleine fracties. Ik denk hierbij aan mevrouw Lestrade en

mevrouw Tindemans, die ontzettend goed en veel werk verricht hebben voor deze commissie. Ik weet – ik heb dat verschillende keren van hen gehoord – dat het vaak erg moeilijk en stressvol is geweest. Ik heb daar bijzonder veel waardering voor. De SP-fractie is er namelijk van overtuigd dat de Commissie beleidsevaluatie nuttig is en "noodzakelijk" voor de controlerende functie van de Staten.

Terugkijkend op deze afgelopen periode, ben ik het met de meeste voorgaande sprekers eens: dertien onderzoeken in een Statenperiode is wel erg veel. Ik denk dat wij inmiddels ook zover zijn dat wij kunnen zeggen dat het tijd wordt om als Statenleden, zeker in de verkleinde Staten, straks wat meer aandacht te gaan geven aan onze volksvertegenwoordigende rol. Wij moeten in de komende periode voorkomen dat wij ons via dit soort commissies te veel gaan opsluiten in ons Provinciehuis, zonder daarbij iets af te doen aan het belang van de controlerende taak die wij hebben. Wat mij betreft, spreken wij af dat het aantal evaluaties drastisch wordt beperkt. Ik denk ook dat het beperken van het aantal evaluaties eraan kan bijdragen dat meer aandacht wordt besteed aan de aanbevelingen, want overdaad wil af en toe wel eens schaden. Als wij het aantal evaluaties beperken – ik stel voor in principe één, maximaal twee per jaar – denk ik dat de kans reëel is dat er wat meer met de aanbevelingen en de conclusies van de commissie gedaan zal worden.

De *voorzitter*: Dank u wel. Het woord is aan de heer De Rooij van GroenLinks.

De heer *De Rooij* (GroenLinks): Voorzitter! Mijn maidenspeech en afscheidstoespraak vallen samen. Dat is op zich heel praktisch. Mochten mensen de behoefte hebben om mij te interrumperen, mag dat van mij. Uiteraard moet de voorzitter dat dan ook goedvinden. Ik zal het niet te lang maken, al zal ik mij misschien wel begeven op de grens van wat net wel of net niet binnen de orde valt. Maar ik reken op enige coulance van uw kant, voorzitter, en op wat medelijden met een beginner in de politiek.

Ik heb de meta-evaluatie bekeken als passant in de

provinciale politiek. Ik ben toch wat geschrokken. Op bladzijde 3 van het Statenvoorstel worden een achttal aandachtspunten geformuleerd, zoals de grote verschillen in de duidelijkheid en concreetheid van beleidsvisies, de soms gebrekkige sturingsvisies en het ontbreken van concrete beleidsdoelstellingen. Ik zal ze niet alle acht noemen. Ik vind dat een ernstige kwestie, zeker voor een professionele organisatie als de provincie. Als je dit soort dingen leest, vind ik het niet zo vreemd dat de provincies onder vuur liggen. Klaartje Peters heeft in haar boek "Het opgeblazen bestuur" een en ander uitgebreid onderzocht en gedocumenteerd. Het lijkt mij een goed idee als alle Statenleden kennis nemen van dat boek. Ik stel voor dat ieder nieuw Statenlid dat morgen begint, zichzelf dit boek cadeau doet.

De heer *Melis* (CDA): Ik stel voor dat niemand dat doet.

De heer *De Rooij* (GroenLinks): De provincie ziet zichzelf graag als aanjager of regisseur. Termen als stimuleren en dergelijke worden vaak gebruikt, met name op die beleidsterreinen waar de provincie wat minder bevoegdheden heeft. De provincie schiet daarin door. In de Commissie zwc kwamen wij laatst de bouwstenennotitie sportbeleid tegen. Daar staat zelfs als serieuze optie in dat de provincie trapveldjes gaat financieren. Het is dan ook begrijpelijk dat in kringen van gemeenten veel kritiek op het functioneren van de provincie is. Vanuit die kritiek heeft de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) de commissie Bovens ingesteld. Die commissie kwam tot de conclusie dat de provincies weinig terughoudend zijn in hun toezichtuitoefenende taak op de gemeenten en zich te veel bemoeien met de beleidskeuzes van de gemeenten. Uiteraard was het IPO het daar niet mee eens.

De *voorzitter*: Mijnheer De Rooij, ik roep u nu een klein beetje tot de orde. Dit debat gaat over de meta-evaluatie Commissie beleidsevaluatie en niet over andere boeken en nota's.

De heer *De Rooij* (GroenLinks): U moet mijn

opmerking niet zien als pleidooi om de provincies af te schaffen, maar meer als een pleidooi om minder te doen. Voer de wettelijke taken goed uit. Er is behoefte aan een middenbestuur dat zich bezighoudt met zaken als ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer. Het is wel de vraag of de provincie op het sociaal domein zo actief moet blijven. Is het niet beter om de jeugdzorg toch maar gewoon onder te brengen bij de gemeenten, conform het voorstel van Stefan van Eijck? Het lobbyen van het IPO (Interprovinciaal Overleg) om die taak te behouden, kan wat mij betreft gestopt worden. Ook voor Statenleden zal dit wennen zijn. Geen moties meer indienen waarin gevraagd wordt de armoedeproblematiek op te lossen of de dakloosheid op te lossen.

De *voorzitter*: Ik herhaal dat u nu echt buiten de orde spreekt. Spitst u uw betoog toe op het onderwerp dat op de agenda staat.

De heer *De Rooij* (GroenLinks): Ik zal een stukje overslaan.

Voorzitter! Ik wil hiermee aangeven dat het van belang is dat er minder onderzoeken worden gedaan, maar dat die goed worden gedaan. Men moet ervoor zorgen dat de onderzoeken zodanig worden ingericht dat de doelen helder geformuleerd staan. Ik vind het aardig dat GS de Staten uitdagen door te zeggen dat zij de aanbevelingen van de commissie wil overnemen, maar dat zij dan wel verwacht dat de Staten de taken en doelen smart formuleren. Je kunt dat uitleggen als arrogantie van GS, maar je kunt ook zeggen dat het prikkelend is voor PS: wij willen er wel wat mee, maar dan moet u uw huiswerk wel goed doen.

De *voorzitter*: Dank u wel, mijnheer de Rooij. Ik heb u een beetje bekritiseerd, maar u heeft wel een prachtig pak aan.

Het woord is nu aan mevrouw Lestrade van D66.

Mevrouw *Lestrade-Brouwer* (D66): Voorzitter! Ik ben vandaag helemaal onder de indruk van de bijdragen van diverse sprekers. Zo komt mij nu ook de kritiek op het armoedebeleid een beetje

koud op mijn dak vallen. Wellicht kunnen wij een beleidsevaluatie op het armoedebeleid doen om te kijken of het tot onze taken behoort en hoe GroenLinks daarin geopereerd heeft.

De Commissie beleidsevaluatie is D66 zeer dierbaar. Wij zijn daar groot voorstander van. Ik voel wel enigszins mee met de woorden van de heer Heijmans als hij zegt dat wij wellicht ook iets meer een volksvertegenwoordigende rol zouden moeten spelen. Hij gaf daarbij echter aan dat overdaad schaadt als het gaat om onderzoek naar de opvolging van de aanbevelingen. Het onderzoek van de Commissie beleidsevaluatie richt zich echter iedere keer op de uitvoering van beleid zoals wij dat hebben vastgesteld. Als dat beleid niet voldoende wordt uitgevoerd en de aanbevelingen zeggen "U moet doen wat is afgesproken", is er voor ons nog steeds een taak. Daarom waren wij ook een voorstander van het voortzetten van de Commissie beleidsevaluatie in de komende periode; maar wel met een beperking van het aantal onderzoeken. Als het gaat om de samenhang met andere onderzoeksinstrumenten zien wij met name voor de Commissie beleidsevaluatie een rol weggelegd als het gaat om politieke prioritering. Datgene wat voor de Staten als politiek orgaan belangrijk is, zou in het programma van de Commissie beleidsevaluatie naar voren kunnen worden gebracht. Uiteindelijk is natuurlijk het doel dat de beleidscyclus gesloten worden en dat wij op elk beleidsterrein automatisch een evaluatie hebben. Dat hoeft niet zozeer te worden gedaan door de Commissie beleidsevaluatie, maar er moet wel gerapporteerd worden of de maatschappelijk gewenste uitkomsten ook gerealiseerd worden. Wij zijn hier namelijk om die maatschappelijk gewenste uitkomsten te realiseren. Daar zullen wij de komende periode ook weer hard mee aan de slag gaan.

De heer *Leunisse* (LPF): Voorzitter! Beleidsevaluatie is een instrument van grote betekenis. Wij zijn heel blij dat in ieder geval veel werk is verricht, want dat betekent dat ook de Staten hard hebben gewerkt aan het beleid. Dat evalueren is natuurlijk ook een leermoment. Wij, de Lijst Pim Fortuyn,

zijn in de Staten gekomen met als eerste prioriteit uitvoering, met vele partijen aan haar zijde. Ook wij constateren nu dat er stevig is gewerkt. Natuurlijk moet er geëvalueerd worden, natuurlijk moet nagekeken worden of het gaat zoals wij destijds wensten dat het zou gaan. U weet echter dat de tijd ook verandert en ook dat moeten wij toetsen.

Onze conclusie is dat wij dit van harte ondersteunen en dat wij niet meteen roepen dat het minder moet en dat maar een klein aantal zaken onderzocht moet worden. Ik zou er juist naar willen streven dat, als er hard gewerkt wordt en veel zaken uitgevoerd moeten worden, er ook geëvalueerd wordt.

De heer *Luteijn* (ChristenUnie-SGP): Voorzitter! Dit is niet mijn maidenspeech, want het is mijn 134ste bijdrage, maar het is wel mijn laatste bijdrage als actief Statenlid. Dit is wel een passend laatste bespreekstuk, een meta-evaluatie over het beleid. Waarom doen wij eigenlijk zo veel werk, voor wie doen wij dat en heeft het uiteindelijk het effect dat wij ervan hadden verwacht? Ik heb hier al vaker woorden van waardering voor de commissie uitgesproken. Zij heeft dertien rapportages afgeleverd. Dat is toch echt een prestatie van formaat.

Enkele springen er voor mij uit, zoals Early Warnings en Sturen met kaders, want die hebben echt een verschil gemaakt. Daar hebben wij als Staten werk van gemaakt. Daar konden wij mee verder. Ergo, wij doen er nog steeds wat mee. Het heeft dus echt iets betekend. Tegelijkertijd ben ik het ook eens met de heer De Rooij. Op de eerste bladzijde van dit stuk staat een aantal analyserende opmerkingen waarom het nodig is om te blijven evalueren. Het kan dus altijd beter, ook in overheidsland en ook in deze provincie. Kennelijk leren wij ook niet zo snel. Zeggen wij al niet vaker: het moet "smarter"? Nu krijgen wij het zelfs van GS te horen. Ik neem aan dat de Staten in de toekomst ook aan GS zullen vragen: wilt u het ook smart terugkoppelen, want dan begrijpen wij het ook.

De columns in de tekst van de meta-evaluatie – een aardig nieuw detail – gaven een indruk van de

persoonlijke ervaringen van veel van de collega's en ook wel van de leden "van buiten". Ik heb er zelf geen bijdrage aan kunnen leveren. Wij hebben een andere keuze gemaakt. Wat overheerst is een beeld van: ondanks dat het druk was, hebben wij het graag gedaan; wij hebben een verschil gemaakt en wij zijn er tevreden mee.

Mijn aarzeling bij de start van de rekenkamer destijds, namelijk of wij de Commissie beleidsevaluatie wel nodig zouden hebben, is als sneeuw voor de zon verdwenen. Ik ben het echter ook eens met collega Hellegers en anderen die zeggen dat wij vooral doelgericht moeten gaan evalueren, dat wij geen onderzoeksdichtheid na moeten streven, waarmee de helft van onze organisatie druk is. Overigens heeft PS veel meer gedaan dan sterk inzetten op beleidsevaluatie. Ik wil twee andere, voor mij kernachtige kwesties noemen. Wij hebben met elkaar, na lang wikken en wegen, een goed debat gevoerd over waarden en normen in Brabant, maar wij hebben recent ook, onder leiding van de heer Coonen, een rapport afgerond als het gaat om een kerntakendiscussie. Deze Staten hoeven dus niet al te bescheiden te zijn, want zij hebben ontzettend veel teweeg gebracht in de afgelopen jaren.

Wij zijn het eens met die aanbevelingen in het stuk die stellen dat de terugkoppeling via de reguliere bestuursrapportages eigenlijk nog scherper kan. GS onderschrijft dat ook en zal dat de komende jaren zeker inrichten. Dat betekent overigens ook dat als de Staten een opdracht geven of een wens uiten en GS daar passend op ingaat, de Staten zelf zullen moeten blijven controleren of zij ook terugkrijgen wat hen is toegezegd.

Een meta-evaluatie zo aan het eind van vier jaar, brengt je toch ook tot enige reflectie op het persoonlijke bestuurlijke functioneren. Het is wel lastig, alleen. Dat zullen de kleine fracties straks ook wel ervaren. Het geeft je echter heel veel kansen om overal bij te zijn. Ik heb van de Staten ook veel ruimte gekregen. Zij hebben mij zelfs gekozen als beste Statenlid. Waarvoor alsnog mijn dank. Maar al evaluerend, wil ik een andere kant toch ook niet onbenoemd laten.

Ik vertegenwoordig twee politieke partijen, waarvan de een "christen" in zijn naam draagt en

de ander zelfs "gereformeerd". Dat zijn hoge pretenties, want een christen kent, als het goed is, zijn plaats: aan de voeten van Christus. Daar belijdt hij ook zijn tekort, zijn fouten. Ook voor datgene wat ik hier fout heb gedaan, voor wat ik had moeten zeggen, maar wat ik niet heb gezegd en voor wat ik te veel heb gezegd, voor een houding die mij niet paste. Collega's, vergeef dat. Ik zal het werk in PS echt missen. Het was toch altijd ook een beetje spannend om naar de kathedraal te komen. Dat heb ik bij al die 134 bijdragen in meerdere of mindere mate gevoeld. De aandacht die je vraagt, de ruimte die je van een ander krijgt, doordat zij luisteren naar datgene wat jij denkt te moeten zeggen uit naam van een politieke fractie, gebaseerd op een ernstige diepe levensovertuiging. Van harte Gods zegen in de toekomst.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Luteijn. Het woord is nu aan mevrouw Jetten namens de Brabantse Partij.

Mevrouw Jetten (Brabantse Partij): Voorzitter! Er is veel te zeggen over wat collega's hebben gezegd, maar ik doe dat niet. Ik ga het over de meta-evaluatie hebben. Ik ben het eens met wat de heer Heijmans heeft gezegd over het aandeel van de kleine fracties in de Commissie voor beleidsevaluatie. Ik ben er kort ook lid van geweest, maar het werd mij te veel en te druk. Ik vind het heel goed dat de andere leden het wel hebben volgehouden. Ik denk dat wij het erover eens zijn dat het nuttig en noodzakelijk was. Het is wel heel bijzonder dat er 13 onderzoeken zijn geweest. Dat is gigantisch zelfs. Ik ben het ermee eens dat dit eigenlijk te veel is, niet alleen voor de huidige Statenleden, maar ook voor de nieuwe Statenleden die het straks in een kleinere samenstelling moeten doen. Dat is eigenlijk niet te behappen. Ik dank allen die hier heel veel werk en energie in hebben gestoken. Het afstemmen met de Rekenkamer is heel verstandig. Op die manier wordt ook voorkomen dat zaken dubbel worden gedaan. De controle is dus heel goed, maar de monitoring moet beter. Wat dat betreft zou ik nog willen zeggen: Staten, als jullie iets doen, doe het

dan goed. Ik vond het heel dapper wat de heer De Rooij zei, want hij zei nogal wat. Ik waardeer dat wel, want de Staten moeten die zelfreflexie ook een keer ten toon spreiden.

De heer *Van Baggum* (Nieuwe Politiek Brabant): Voorzitter! Ik hoop dat ik een ding kan meegeven aan de Staten. In de toekomst moeten de Statenleden een kortere inspreektijd gebruiken. Ik geef vandaag graag het goede voorbeeld. Ik spreek mijn waardering uit voor de leden van de Commissie voor beleidsevaluatie. Wij ondersteunen de aanbevelingen van de commissie.

Mevrouw *Jetten* (Brabantse Partij): Voorzitter! De heer Van Baggum vindt dat wij korter moeten zijn. Hij zei zojuist dat hij absoluut het woord niet wilde, maar in de tussentijd heeft hij toch een paar keer gesproken.

De heer *Van Baggum* (Nieuwe Politiek Brabant): Voorzitter! Dank.

De *voorzitter*: Het woord is aan de heer Hoogeveen voor een nabeschuiving.

De heer *Hoogeveen* (VVD): Voorzitter! Ik dank alle fracties voor de woorden die zij hebben uitgesproken, met name voor de waardering richting de Commissie voor beleidsevaluatie.

Mevrouw *Jetten* gaf ons mee dat, als je iets doet, je dat goed moet doen. Heel kernachtig samengevat, zou dat eigenlijk de rol van de Commissie voor beleidsevaluatie kunnen zijn. Volgens mij staat het ook op die muur, maar wel in het Latijn. Misschien kan dat, als ooit het honderdjarig bestaan van deze commissie wordt gevierd, op een mooi wapenschild terugkomen.

De Staten gaan, met behulp van de Commissie voor beleidsevaluatie, over de belangen en de centen van degenen die op de Statenleden hebben gestemd en die zij in deze Staten vertegenwoordigen. Dat moet altijd goed voor ogen worden gehouden.

Wij hebben het de afgelopen vier jaar met heel veel lol gedaan. In het begin waren er nog wel worstelingen. De systematiek was dat onderwerpen

naar voren konden worden gebracht, maar daarmee heb je nog geen scherp onderzoeksvoorstel geformuleerd. Dat is gaandeweg steeds beter gegaan. Er ontstonden levendige debatten in de Staten. Dat hebben de Staten ook in meerderheid vastgesteld. Er is sprake geweest van een aanjaagfunctie voor het meer dual functioneren van de Staten. Het laten landen van de aanbevelingen in de organisatie en het laten oppakken daarvan door GS is primair de taak van de Staten. De Commissie voor beleidsevaluatie zou daarbij een steun kunnen zijn, maar het zijn vooral en primair de Staten die daarover gaan.

De rode lijn in de bijdragen over een verschuiving van het accent op de hoeveelheid onderzoeken naar het accent op een betere monitoring sluit aan op de vorige opmerking. Dat is breed aangekomen in de commissie. Dat geldt vooral voor het voorstel om via de reguliere bestuursrapportage steeds terug te laten komen wat er met de aanbevelingen is gedaan. Dat is een heel zakelijke en snelle manier om meer smart inzichtelijk te krijgen wat er daadwerkelijk is gebeurd. Op die manier kunnen de Staten er meer sturing aan geven.

Ik bespeur in het algemeen de wens om door te gaan met de Commissie voor beleidsevaluatie. Het voorliggende rapport vormt voor de nieuwe Staten goed materiaal om te bezien wat er de afgelopen tijd is gebeurd. Alle aanbevelingen staan daartoe op een rijtje. Dat vergemakkelijkt het volgen van de voortgang in de bestuursrapportages.

Het werk in de Commissie voor beleidsevaluatie kost veel tijd, maar het is reuze dankbaar werk. Vanaf deze plek dank ik de Staten voor het werk dat via de commissie is gebeurd door middel van het beoordelen van onderzoeksvoorstellen, het bespreken van de rapporten en de levendige discussies in de Staten. Ik dank ook de externe leden van de commissie voor hun uitstekende inzet. Zij hebben ons steeds achter de broek gezeten, vooral wat betreft het op tijd af krijgen van de 13 onderzoeken. Ik dank ook de ambtelijke ondersteuning die altijd voortreffelijk is geweest.

Als de Staten het voorstel aannemen, dan zal er de volgende periode een nieuwe Commissie voor beleidsevaluatie zijn.

De heer *Rüpp* (GS;CDA): Voorzitter! Ik vervang de heer Van Vugt.

Wij hebben met bijzondere interesse kennisgenomen van de beleidsevaluatie en de aanbevelingen die daarin zijn opgenomen. Dat geldt ook voor de oproep richting GS om invulling te geven aan wat in de beleidsevaluatie naar voren is gekomen, dat ook te monitoren en terug te koppelen. Ik zie geen reden daar apart op te reageren, gezien de discussie hierover in de Staten. Provinciale en Gedeputeerde Staten maken samen het beleid. Wij voeren dat feitelijk ook samen uit. Provinciale Staten controleren ons ook. In dat samenwerkingsdualisme zullen wij steeds alert moeten zijn en bezien of de taken die wij elkaar hebben toebedeeld volledig worden uitgevoerd. Wat dat betreft constateer ik dat de beleidsevaluatie waardevolle suggesties bevat.

De *voorzitter*: Dank. Zoals al is opgemerkt, is het vanmorgen een heel erg duaal debat geweest. De Staten hebben het debat vooral met elkaar en onder elkaar gevoerd. Gedeputeerde Staten bleven wat op de achtergrond en dat is ook gepast in die situatie. Het waren prima debatten.

Het Statenvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

De *voorzitter*: Dan gaan wij nu lunchen, in afwachting van een heel boeiende en interessante middagzitting. Eet u smakelijk.

De vergadering wordt geschorst van 12.00 uur tot 13.30 uur.

Afscheid niet terugkerende statenleden

De *voorzitter*: Dames en heren, wij gaan weer verder. Het wordt een heel lange sessie. Ik begin met u toe te spreken vanuit mijn voorzitterschap. Daarna zal ik een ieder van u aanspreken. Bereidt u zich daar alvast maar op voor.

Dames en heren, Statenleden. Mede namens u heet ik ook alle gasten van harte welkom. Het gaat niet alleen om familie, maar ook om andere betrokkenen uit deze bestuursperiode. Ik zie de heer Houben nog niet, maar hij komt ook nog. Ik

heb al wel uw oud-griffier gezien, mevrouw Van Hees. Ik heb ook oud-Statenleden en oud-gedeputeerden gezien. Het is geweldig dat u er allemaal bent.

Eerst een persoonlijk woord van mijn kant. De sessie zal vanmiddag worden afgesloten door uw vice-voorzitter, de heer Melis. Hij zal dat vast op heel eigen wijze doen.

Dames en heren, het is een beetje een bewogen dag, ook omdat zoveel mensen afscheid nemen, mensen die hier heel lang en heel intensief hebben gewerkt. Met dat afscheid zit ook de eerste ronde dualisme erop. Daar hebt u zich als deze Staten aan gewijd. Het ging niet alleen om een structuurverandering, het was ook een cultuurverandering. Dat ging natuurlijk, ook als wij naar andere Staten kijken, gepaard met vallen en opstaan. Maar ik weet als langjarig parlementslid en ook als bestuurder dat het eigenlijk altijd neerkomt op veel vaker opstaan dan vallen. Op dat vlak heeft u zich een heel goed practicant van dat dualisme getoond.

U hebt daarbij heel veel werk verzet. Nogal wat Statenleden hebben tegen mij gezegd dat het dualisme eerder meer werk met zich heeft gebracht dan minder werk.

Een aantal van u heeft een tropenrooster gedraaid. Ik refereer aan de uitkomsten van een onderzoek van twee jaar geleden onder Statenleden naar hun tijdsbesteding. Daaruit blijkt dat gemiddeld 15 tot 20 uur per week extra, voor een flink aantal van u naast een normale weektaak, meer gewoonte dan uitzondering waren. Ik hoop dat er niet te veel nieuwelingen in de zaal zitten, want zij zullen heel erg schrikken. Als uw voorzitter heb ik echter altijd geprobeerd u voor te houden dat er naast het lidmaatschap van Provinciale Staten nog een ander leven is. Privé, werk en deze substantiële nevenfunctie moeten wel goed in balans blijven, maar als ik de vele vrolijke gezichten zie, dan is dat best goed gelukt.

Ik heb veel respect voor de wijze waarop de leden van Provinciale Staten de afgelopen vier jaar met elkaar zijn omgegaan. Bijna altijd ging het om de zaak; spelen op de man of vrouw was er nauwelijks bij. Dat getuigt van een grote mate van professionaliteit. Het respect voor elkaar zegt ook

iets over de goede sfeer die wij hier in Brabant politiek met elkaar delen, ongeacht de politieke achtergrond. Dat is elders in het land wel eens anders, weet ik van mijn collega's.

Tekenend voor Brabant vind ik nog steeds het initiatief van drie Statenleden – u weet wie ik bedoel – om met elkaar in gesprek te gaan over waarden en normen. Mij persoonlijk ligt dat thema na aan het hart. Ik heb de nieuwe Statenleden vrijdag jongsleden op de kennismakingsbijeenkomst, waar ook een aantal administratieve handelingen is verricht, op de rapportage van de werkgroep geattendeerd. Ik hoop dat zij er hun voordeel mee doen.

We hebben in de afgelopen vier jaar, voor mij 3,5 jaar, onder het motto "samenwerkingsdualisme" samengewerkt. Bij de start had de heer Bruinsma, in afwachting van de komst van een kwartiermaker-griffier, mevrouw Van Hees, nog even een dubbelrol. De griffie werd met het oog op het duale bestuur door de landelijke wetgever bij de aanpassing van de Provinciewet heel laat geboren. De voorlopige bemanning van de griffie stopte vooral in de beginperiode veel menskracht in de ontwikkeling van de griffie. De letterlijke scheiding tussen de ondersteuning van uw parlement en die van het ambtelijk apparaat is werkendeweg definitief geworden.

In de lente van 2003 heeft een en ander zijn beslag gekregen met de komst van Marijke van Hees als kwartiermaker-griffier. Ze heeft dat vaardig en deskundig gedaan. Daarover zijn wij het allemaal eens.

Er hebben meer personele veranderingen rond uw kring plaatsgevonden. De heer Bruinsma nam afscheid als griffier en algemeen directeur. Hij werd opgevolgd door Wil Rutten. Ook mijn voorganger had aangekondigd in de loop van 2003 de weg vrij te willen maken voor een nieuwe Commissaris. En zo mocht u mij in uw midden begroeten als uw nieuwe voorzitter. U heeft in juni 2004 ingestemd met de benoeming van de huidige griffier, mevrouw Ellen Wöltgens. Ik mag mede namens de Commissie voor beleidsevaluatie wel opmerken dat wij daar ook dik tevreden mee zijn.

Heel wat personele wisselingen dus in de directe omgeving van parlement en bestuur. Maar

minstens zoveel personele wisselingen waren er in de samenstelling van Provinciale Staten. Dat begon met de voordracht en benoeming van gekozen Statenleden tot door uw Staten benoemde gedeputeerden. Dat is in totaal vijf Statenleden overkomen: Paul Rüpp, ook heel even Statenlid geweest, Eric Janse de Jonge, Roel Augusteijn, Onno Hoes en Peter van Vugt.

Bij de start van de Staten hebben uw Staten ook gebruik gemaakt van de mogelijkheid externe leden van Gedeputeerde Staten aan te zoeken. Lambert Verheijen keerde zo onverwachts terug, terwijl zijn afscheid al was aangekondigd. Wim Luijendijk was echt een nieuwkomer, vanuit het gemeentelijk bestuur in Tilburg.

Ook binnen het college van GS is er wegens benoemingen elders een tweetal wisselingen geweest. Zelf vind ik het heel plezierig, maar ook een prima zaak dat ons dagelijks bestuur daardoor begin 2005 en in november vorig jaar is versterkt met twee vrouwelijke collega's. Mevrouw Moons verving de heer Verheijen en mevrouw Van Haaften verving de heer Augusteijn. De sfeer en collegialiteit waren altijd al goed, maar die zijn er alleen nog maar beter op geworden.

Een goede samenwerking zie ik niet alleen binnen uw Staten, tussen coalitie en oppositie. Als voorzitter van zowel uw parlement als het dagelijks bestuur ervaar ik de samenwerking tussen u en het College van GS, ondersteund door de griffier en de provinciesecretaris, als een prima Brabantse inkleuring van het dualisme. We noemen dat samenwerkingsdualisme, een term die wij elders nog altijd moeten uitleggen: zakelijk goed op orde, met de nodige sfeer en gezelligheid als het kan.

U, als Statenleden, hebt zich de afgelopen vier jaar niet alleen binnen deze prachtige provincie, maar ook daar buiten goed laten gelden. Wat het eerste betreft door de gerichtheid op de inhoud en door levendige debatten. Zeker na de oproep van het Presidium interruptiemicrofoons te plaatsen en daar meer gebruik van te maken, heeft het debat aan betekenis en aantrekkelijkheid gewonnen, zelfs zodanig dat er weer nadere spelregels over het gebruik ervan moesten worden ingesteld.

Ook de benaderbaarheid en goede onderlinge sfeer, ook door uw muzikale talenten, passen bij

Brabant. Ik wijs op het voor de insiders, zeker bij het IPO, heel bekende “Brabanthouse”. Dat heet bij het IPO inmiddels de Brabantse aanpak. In september krijgen wij het IPO op bezoek hier. Wij zullen dan nog meer laten zien hoe wij het in eigen huis doen, want buiten de provincie stellen wij ons altijd iets bescheidener op.

Is het mogelijk een balans op te maken over de afgelopen vier jaar?

Het kader van uw werk lag besloten in het Bestuursakkoord, ondertekend door de fracties van CDA, PvdA en VVD in 2003. Daarmee is het College met u en met de ambtelijke organisatie aan de slag gegaan. En uiteraard kun je in de politiek nooit voorzien welke zaken in de loop der jaren extra op de agenda verschijnen. U heeft dat heel praktisch opgepakt door in mei 2004 vanuit het principe "learning by doing", een term van Jan Melis, een aanvullende bestuursagenda op tafel te leggen, een klein beetje de nachtmerrie van GS, zeg ik met een glimlach. Daarmee kwamen ook onderwerpen in beeld, waarbij uw Staten zelf het voortouw namen, zoals het armoedebeleid. Voor de rapporteurs heel tijdrovend, maar voor de organisatie een heel verfrissende aanpak van kaderstelling door het regionale parlement en – dat heeft men intussen misschien gemerkt – voor andere provincies een inspiratiebron. Het getuigt van moed de eigen positie als parlement bij dit soort thema's scherp op het netvlies te krijgen.

Ik heb tijdens de Statendag van 24 november jongstleden geregistreerd dat voor het grip krijgen op de eigen agenda, zowel van de commissies als van uw Staten, nog het nodige te ontwikkelen is. Maar u heeft voor de tweede ronde in het duale bestaan, die morgen start, het fundament echt heel erg verstevigd. Met de evaluatie van het duaal werken, resulterend in een aantal conclusies en aanbevelingen, heeft u de ontvlechting van de rollen tussen politiek en bestuur helder benoemd. De verdere ontwikkeling wordt niet zozeer gezocht in structuurveranderingen, maar meer in de cultuur van werken.

De nieuwe Staten en ook het toekomstige College kunnen daar alleen maar baat bij hebben. Zeker de Commissie voor beleidsevaluatie, vanmorgen nog flink aan bod, met een drietal externe leden en

een aantal Statenleden, heeft met haar onderzoeken bijgedragen aan het grondig controleren van het bestuur, vanochtend ook nog met een tweetal onderzoeken.

Ook de bij wet verplichte Rekenkamer zal u de komende jaren ongetwijfeld van onderzoeksrapporten en aanbevelingen voorzien om uw kaderstellende en meer nog controlerende rol te kunnen oppakken. Wij wensen beide organen veel wijsheid en werkkraft toe. Prof. Nelissen heeft zijn afscheid aangekondigd als voorzitter. We danken hem alvast voor zijn vele en deskundige werk. Samen met de Commissie voor beleidsevaluatie zullen wij voor een aangenaam afscheid zorgen.

U heeft stevig gewerkt aan de zichtbaarheid van het provinciale parlement door ervoor te kiezen de ondersteuning voor communicatie als het ware af te tappen van onze centrale afdeling. U was heel duidelijk in het benutten van de eigen media-infrastructuur, zoals de Pagina in de Buurt, het Brabant Weekbericht en het Brabant Magazine. Ook op intranet is gewerkt aan het meer zichtbaar maken en eenvoudiger kunnen vinden van informatie over Provinciale Staten. Natuurlijk kan het altijd beter, maar het is heel goed gegaan.

Ook hier geldt, er ligt een goede basis, waar wij veel van kunnen leren. Kijk ik naar de publiciteitscampagne van de afgelopen periode, voor de verkiezingen, dan denk dat wij nog heel veel kunnen leren, onder andere dat wij dat niet alleen vlak voor de verkiezingen moeten doen, maar veel vaker. Waarom niet elk jaar een open dag, waar bijna 6.000 mensen komen kijken? Ik vind dat voor herhaling vatbaar, maar dat moeten wij in het Presidium en in de Agendacommissie voor de toekomst maar bezien.

Ook vermeldenswaard in dit rijtje is die mooie oktoberdag in 2005: Toen ging u samen met provincie-medewerkers op stap in Brabant. Een formule die veel waardering oogstte en ook voor herhaling vatbaar is.

Vanuit Brabant ben je al snel in het buitenland. Het buitenland ligt bij ons om de hoek en aan onze grens, soms zelfs dichterbij dan het Haagse. Velen van u hebben in 2004 en 2006 deelgenomen aan het tweedaagse werkbezoek aan

Brussel. Heel goed voor de onderlinge contacten, maar ook heel goed voor het vergroten van de kennis en het netwerk. De ad-hoc Commissie eib, eerst onder aanvoering van Frank Petter en na diens vertrek geleid door Berry Link, heeft samen met de griffie veel voorwerk gericht. Dat heeft geleid tot nieuwe, bemoedigende contacten.

Kennelijk was dit voorzitterschap een voorbode voor het burgemeesterschap, althans als ik kijk naar Frank Petter en Berry Link. Overigens zijn uit uw kring opvallend veel burgemeesters benoemd, meer dan in elke andere Staten in dit land. Dat is een compliment waard. Het betekent ook dat men u waardeert.

Ook het bezoek samen met leden van uw staten naar Marokko, om meer te leren over de achtergronden van deze landgenoten, en de reis naar China om onze langjarige partnerprovincie te leren kennen, waren heel leerzaam. De provincie Jiangsu heeft nu het Brabants orkest uitgenodigd om te komen. In september gaat men daar samen met drie partnersteden in de provincie naar toe. Ook van onze kant wordt daarbij om begeleiding gevraagd.

Ik blik nu met u terug op resultaten voor Brabant. Dat is een hele reeks. De afgelopen vier jaar heeft u bijna maandelijks vergaderd als Provinciale Staten. Het aantal commissies komt daar nog stevig boven uit. Zeker de leden van de Commissie ruimte en milieu en alle daarbij betrokkenen hebben heel wat uren aan Brabant besteed, en met vele Brabantse burgers, maatschappelijke instellingen en volksvertegenwoordigers uit met name de gemeenten gesproken. In de uitgave van Statenfeiten, een boekje over 2005 en 2006, kunt u het op uw gemak nog eens nakijken. Dan bent u misschien verbaasd over de hoeveelheid werk die door uw Staten en door u allemaal is verzet. Er blijkt prima werk te zijn geleverd. Ik wil een paar in het oog springende wapenfeiten noemen.

In april 2004 hebben uw Staten de reconstructieplannen vastgesteld. Geen papieren tijger, maar een wenkend perspectief voor een groot deel van Brabant en heel bepalend voor Brabant. U hebt daar een belangrijke bijdrage aan geleverd. Ook de steden staan stevig in de spotlights van de Staten. Sterker nog, Brabantstad is uitgegroeid tot

een netwerk dat er echt toe doet. Dat geldt niet alleen voor de rest van Brabant, maar ook in Den Haag en Brussel kijkt men met verbazing naar zo'n coalitie van steden. Het is een samenwerkingsmodel dat typisch bij Brabant past, maar ook echt goed werkt. Uw steun heeft daarbij positief gewerkt.

Ik wil in deze rij van thema's ook nog iets zakelijks aanstippen, namelijk de jaarlijkse cyclus van financiële kaderstelling, algemene beschouwingen, Programmabegroting en Jaarrekening. U hebt duidelijk laten zien dat u daarbij een inbreng wenst te hebben. Het regende soms amendementen en moties. Er zat bij die amendementen ook geen woord Chinees. Ten opzichte van drie jaar geleden ligt er nu een Programmabegroting die een prima basis vormt voor het spiegelbeeld, de Jaarrekening. Ik durf te stellen dat uw sturing op kwaliteit van informatie de organisatie geholpen heeft, want ook de beschrijving van de diverse posten is nu veel beter en ook heel smart geformuleerd. Ik verwacht daar ook voor de toekomst veel goeds van. Het budgetrecht is namelijk een van de belangrijkste rechten die een parlement heeft.

Op het gebied van verkeer en vervoer kijken wij terug op dynamische jaren. U hebt het nodige op de agenda's gezet en daarover ook in grote eensgezindheid besloten. Ik denk aan de pilots openbaar vervoer, zoals u die in de voorlaatste vergadering hebt voorgesteld. Deze besluitvorming maakte nog eens duidelijk dat het parlement, met verschillende politieke opvattingen toch met één idee en met één motie kan komen. Ik hoop dat daar iets heel goeds uit voortkomt.

Ook op het gebied van innovatie en duurzaamheid zijn stevige stappen gezet. Als voorzitter prijs ik mij gelukkig met de aanbevelingen van de Commissie beleidsevaluatie, om de komende jaren met kracht de innovatie- en duurzaamheidsagenda voort te zetten. In de Telosdriehoek heeft de sociale pijler voor Brabant steeds meer betekenis gekregen, nu ook aangevuld met een culturele pijler. Ook dat was iets waarmee u Telos voor was. U hebt in uw Staten dat accent namelijk al eerder gelegd. Het is mooi dat dat in het recente Telosrapport ook is bevestigd.

U hebt als meebesturend bestuur ook duidelijk gemaakt dat op het gebied van de Jeugdzorg het nodige moest gebeuren. De ketenbenadering, van preventie tot zorgverlening, mag geen haperingen vertonen. Bovendien wilde u dat de wachtlijsten zo snel als mogelijk bestreden zouden worden. U maakte ook duidelijk dat de "éénloketfunctie" van de Bureaus Jeugdzorg tot een effectieve en efficiënte doorverwijzing moeten leiden. Ik denk dat uw aanbevelingen en eisen op dat gebied heel goed hebben gewerkt. Wij mogen ons gelukkig prijzen dat de situatie bij de Bureaus Jeugdzorg en bij de jeugdhulpverlening nu een stuk beter is. U hebt op dat punt goed werk verricht en met een positief resultaat.

Dan nu ons warme hart voor cultuur. De schatten van Brabant maken furore. Ik zie ze voor me, op velerlei terrein in de wereld van kunst en cultuur. U hebt veel aandacht besteed aan monumenten, landgoederen, dans en zang. Wij mogen ons gelukkig prijzen met zo'n sterke cultuur in ons Brabant. Het is bij ons – ik spreek inmiddels uit langjarige ervaring – altijd goed toeven. Onvergetelijk is het feest op de vijver vanwege Brabant 900. Ook dat heeft de nodige schatten zichtbaar gemaakt. Niet alleen daar, maar in de hele provincie. U nam het initiatief om niet alleen een groot feest op de vijver te organiseren, maar ook een aantal evenementen in de provincie zelf. Daar hebben, als ik het goed heb, veertien regio's, plaatsen en organisaties gebruik van gemaakt. Zo is Brabant 900 toch wat breder in de provincie gevierd.

Natuurlijk mag ik het waterbeleid niet vergeten te noemen, of het integrale milieu en omgevingsbeleid gericht op biodiversiteit. De film van Al Gore heeft op ons veel indruk gemaakt. Maar u hebt heel veel signalen hier al eerder aangegeven. Die film zal voor velen van u dan ook geen verrassing zijn.

Samen met mij hebt u ook het integrale veiligheidsbeleid van de grond getild. Ik was u daarvoor heel dankbaar, omdat naar mijn oordeel het veiligheidsbeleid breed ingebed moet worden in onze organisatie. Dat is intussen met uw steun ook gebeurd. Wij zullen daar dit voorjaar nog een nota over uitbrengen.

De energiediscussie die u de afgelopen jaren heeft geagendeerd, maakt dat het gebruik van alternatieve energiebronnen en zuiniger en bewuster energiegebruik op de schaal van Brabant navolging verdient. Ik kan niet anders dan vaststellen dat u uw kaderstellende taak als aandeelhouder van Essent stevig hebt opgepakt en andere Essent aandeelhouders daarbij hebt weten te betrekken.

Droge voeten en ruimte voor water, het is onlosmakelijk met elkaar verbonden. Na alle neerslag van afgelopen weken, de lenteachtige natuur die met bloeiende narcissen, hyacinten en bloesem voorloopt op 21 maart, wil ik overgaan tot het feestelijke deel van deze laatste Statenvergadering. U verdient echter alle lof. Het was voor mij heel bijzonder om voor het eerst van mijn leven een parlement voor te zitten en er niet in te zitten. Ik heb het met buitengewoon veel genoegen gedaan. Ik dank u ook voor de plezierige houding in mijn richting en het vertrouwen dat u in mij hebt gehad. Nu ga ik de lof aan elk van u uitdelen. Ik doe dat individueel. Wij zijn nu nog met 79 Statenleden, maar vanaf morgen zijn wij gekrompen tot 55. Ik ga dus afscheid nemen van een groot aantal van u allen.

Ik ga beginnen met de Statenleden die niet zullen terugkeren in de komende bestuursperiode. U zult begrijpen dat ik vanwege het grote aantal geen uitgebreide afscheidsspeech per Statenlid kan houden. Ik wil beginnen met de leden die in deze periode tussentijds zijn aangetreden, soms heel recent.

Erik de Rooij, sinds 2 november 2006 lid van deze Staten. Op hem rustte de moeilijke taak de helaas overleden Willem Pas op te volgen. Omdat Erik als raadslid in 's-Hertogenbosch actief is, bevatte het dossier van de commissie voor Zorg, Welzijn en Cultuur weinig geheimen voor hem. Vooral op het terrein van jeugdzorg, museumbeleid, armoede en sport heeft Erik in de afgelopen maanden zijn steentje bijgedragen. Wij willen je daarvoor heel hartelijke danken.

Joop Lankhaar, ook op 2 november weer aangetreden in verband met de benoeming van Brigitte van Haaften tot gedeputeerde. Joop heeft Brigitte niet alleen opgevolgd, maar ook een deel

van haar portefeuille overgenomen. Zo was hij woordvoerder armoede namens het CDA. Ook hield hij een vurig pleidooi om tot voor iedereen begrijpelijke discussies te komen. Weg met de vaktaal en gewone mensentaal uitspreken. Je hebt al eerder afscheid genomen in deze bestuursperiode en toen heb ik je al uitgebreid toegesproken. Daarom houd ik het nu kort. Ik wil je echter hartelijke bedanken voor het werk dat je in deze paar maanden hebt verricht. Het was goed om dat mee te maken. Dank je wel.

Piet van Ruijven, in mei 2006 aangetreden nadat Marije de Groot tot wethouder van de gemeente Goirle benoemd was. Je hebt je als docent lichamelijke opvoeding in die korte tijd thuis gevoeld in de Commissie zorg, welzijn en cultuur. Het was dan ook niet verbazingwekkend dat je je hebt opgeworpen als woordvoerder sport namens het CDA. Ook heb je je kritische blik laten gaan over de heroriëntatie van de steunfuncties. Het is goed dat nieuwelingen in ons midden dat, met een frisse blik, doen. Ik wil ook jou, Piet, hartelijke danken voor het werk dat je in die korte tijd hebt verricht. Het is spijtig dat je het niet voort mag zetten, want je heb het prima gedaan.

Sietzke Schokker, na het vertrek van Joop van Hezik weer teruggekeerd in de Staten, maar eigenlijk nooit echt weg geweest. Je hebt immers de resterende tijd van deze periode volop meegedraaid als lid van de Commissie Moerdijkse Hoek, en later in de Commissie economie, mobiliteit en grotestedenbeleid en in de Commissie ruimte en milieu. In die laatste commissie heb je in de allerlaatste vergadering mogen beleven dat gedeputeerde Rüpp in een principiële discussie over het buitengebied zich heel expliciet aan jouw kant schaarde! Je gaat gelukkig niet verloren voor het openbaar bestuur. Jouw betrokkenheid en dossierkennis blijven behouden voor de gemeenteraad van Breda. Ook onze hartelijke dank voor al je werk.

Boudewijn van Antwerpen, opvolger van de tot burgemeester van Oirschot benoemde Ruud Severijns. Je bracht in de Commissie zorg, welzijn en cultuur ervaring van acht jaar raadslidmaatschap mee. Je trad in juni 2006 op als woordvoerder onderwijs in de Commissie voor

zorg, welzijn en cultuur en verraste hier iedereen door aan het einde van een lange vergadering in een paar woorden duidelijk te maken wat het standpunt van de PvdA was over dit onderwerp. Soms denk ik wel eens: dat zouden meer mensen moeten doen. Je hebt dus een goed voorbeeld gegeven. Dank en het ga je goed.

Mathieu Colsen, opvolger van de tot burgemeester van Woudrichem benoemde Frank Petter. Je was lid van de Commissie economie, mobiliteit en grote stedenbeleid met bijzondere aandacht voor deregulering. Ook ben je voor het CDA actief geweest in het CDA-regiobestuur Eindhoven/Kempenland. Sinds begin dit jaar ben je werkzaam in de provincie Zeeland, waar je binnenkort ook zult gaan wonen, en waarmee je dus Brabander af zult zijn. Hoewel Brabanders eigenlijk nooit Brabander af raken. Het gaat u goed bij onze burens. Heel veel dank voor je werk en heel veel succes.

Jeroen Kuijpers, in juni 2005 aangetreden in plaats van Bert Moeskops. Bij Jeroen gaat alles snel: denken, praten, doen. Wij hadden gedacht hem in deze zaal terug te zien na de verkiezingen, maar verandering van werk en een daarbij behorende verwachte verhuizing heeft tot wijzigingen van de plannen geleid. Wellicht kan een andere provincie op termijn van jouw inbreng genieten. Heel veel succes en dank voor je onverbloemde taal en aanpak.

Harm Hofman, in januari 2005 opvolger van de tot gedeputeerde benoemde Annemarie Moons. Zowel de Commissie economie, mobiliteit en grotestedenbeleid, in het bijzonder het sociaal-economisch beleid en innovatie, als de ad-hoc Commissie Europa, mochten zich in jouw warme belangstelling verheugen. Vooral Europa had bij jou een streepje voor, gezien je alternatieve nota over de strategie voor onze provincie voor dat speciale accent. Daar kon ik mijzelf ook heel goed in vinden. Heel veel dank en het ga je goed.

Bart Jan Roomer, in april 2004 aangetreden als opvolger van de tot burgemeester van Meijel benoemde Hans Smulders. Lid van de Commissie economie, mobiliteit en grotestedenbeleid en woordvoerder – heel deskundig en met veel achtergrondkennis – verduurzaming energiehuis-

houding. Een heel actueel thema waarin je een trend hebt gezet. Ik denk dat dat thema de komende jaren nog heel vaak op de agenda zal staan. Veel dank voor die inbreng en het gaat ook jou goed.

Dit zijn al onze tussentijds aangetreden collega's. Ik nodig hen graag uit naar voren te komen voor de overhandiging van de Roemer en een mooie bos bloemen.

Applaus

Vervolgens krijgen de genoemde aanwezige, aftredende leden van Provinciale Staten de Roemer en bloemen overhandigd.

Applaus

De *voorzitter*: Wij gaan nu naar de groep Statenleden die één periode in onze Staten hebben doorgebracht.

Rob Althuisen, een naam die onlosmakelijk verbonden is met het nachtnet en met station Maarheeze. Hoewel het openbaar vervoer je in het algemeen na aan het hart ligt, springt dat nachtnet er uit. Provinciale Staten heb je met dit onderwerp meegekregen, nu de partners nog, de Nederlandse Spoorwegen. En ik hoorde van de heer Janse de Jonge dat dit lijkt te lukken. Na vier jaar Statenlidmaatschap geef je nu weer voorrang aan je gezin, familie, vrienden en sport. Het gaat je goed, ook thuis met de nieuwe baby. Heel veel dank voor al je werk.

Arjan van Baggum, in 2003 begonnen als lid van de fractie van de LPF, afscheid nemend als lid van de fractie Nieuwe Politiek Brabant. Je hebt je dapper door een moeilijke tijd geworsteld en daarmee in dit huis respect ge oogst. Je was overigens de absolute kampioen als het gaat om korte, krachtige inbrengen. Het ga je goed, dank voor je bijdrage.

Jan van Beerendonk, de communicatieadviseur uit Best. Een man met 30 jaar gemeentelijke bestuurservaring, waarvan 15 jaar als wethouder. Beide elementen hebben wij hier vaak terug gezien. Jouw affiniteit met de economische

ontwikkelingen in de Commissie emg en jouw communicatie-achtergrond in de statenwerkgroep communicatie heeft heel wat nuttige en goede adviezen opgeleverd. Onze dank voor de inzet in al dat werk. Het ga ook jou goed.

Ewout van den Berg, nog jong en toch al een behoorlijke staat van dienst. Binnen het CDA al actief geweest in Rotterdam Kralingen, bij het Landelijk Scholingsinstituut, het Steenkampinstituut, enkele jaren fiscaal adviseur van Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en adviseur van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamerverkiezingen. Die fiscale expertise is heel speciaal. Ik heb gelezen dat je ook twee jaar voorzitter bent geweest van de Nederlandse Dartsbond, een tak van sport waarbij ons land de laatste jaren opmerkelijk succesvol is geweest. Dank voor je inzet en ik hoop dat je je politiek activiteiten elders voort kunt zetten.

Miek van den Boogaard, met jouw achtergrond als verpleegkundige en gezondheidswetenschapper moest je je binnen de provincie natuurlijk wel bezig houden met volksgezondheid en maatschappelijke zorg. Dat heb je dan ook met een grote bevoegdheid gedaan. Je vroeg altijd – dat is heel goed, zeker voor een parlementslid – naar de realiteitswaarde van beleidsvoorstellen: hebben dementerende ouderen iets aan nieuwe technologieën of brengt het hen alleen maar nog meer in de war? Dank voor je praktische inbreng en voor al het werk dat hier hebt gedaan. Het ga je goed.

Wobine Buijs, als lid van de Commissie economie, mobiliteit en grotestedenbeleid was je namens de VVD-fractie woordvoerder voor een breed palet aan onderwerpen, zoals het sociaal-economisch beleid, innovatie en openbaar vervoer, en dat altijd met veel kennis van zaken en veel degelijkheid. Jammer dat je hier stopt, maar misschien zien wij je nog wel terug. Heel veel dank en het ga je goed.

Eric Dörr is niet aanwezig, maar ik noem hem toch even. Hij heeft een grote staat van dienst als gemeentelijke bestuurder in Waalwijk. Hoewel van origine een onderwijsman heeft de provincie zijn andere kwaliteiten ook mogen proeven, met name als voorzitter van de Commissie Moerdijkse Hoek

en als woordvoerder financiën voor het CDA. In zijn vrije tijd was hij ook actief als buurtbuschauffeur en als consultant voor verkeersveiligheidslabels. Eric Dörr was een speciaal mens en wij zullen hem absoluut gaan missen.

Agnes van Gent, naast de inhoudelijke inbreng op het gebied van bestuur en middelen, actief als voorzitter van de rekeningcommissie. De laatste tijd wat minder in beeld in het provinciehuis vanwege verandering van werkzaamheden, maar altijd degelijk en betrokken aan de slag in je statenwerk. Het ga je goed in je drukke nieuwe baan. Heel veel succes en dank voor het werk dat je voor ons hebt gedaan.

Henk Hellegers, bestuurder met een lange staat van dienst: elf jaar raadslid in Wouw, waarvan zeven jaar als wethouder, acht jaar burgemeester van Dussen en inmiddels tien jaar burgemeester van Werkendam. In deze Staten ook nadrukkelijk woordvoerder op het terrein van bestuurlijke zaken, regelmatig afgevaardigde van de fractie in het presidium en tweede plaatsvervangend voorzitter van PS. Een mooie staat van dienst. Heel veel dank ook voor je goede combinatie van ideologisch scherp, maar altijd praktisch. Dank voor al je inzet.

Peter van den Heuvel, een van de drie Statenleden met een zware managementfunctie bij een woningcoöperatie. Acht jaar lid geweest van de gemeenteraad van Uden. Woordvoerder voor de VVD in PS als het om het thema wonen ging. Je geniet aanzien binnen de fractie, je bent een man met een rustige maar krachtige presentatie. De laatste commissievergadering ruimte en milieu waagde je je aan een voorspelling omtrent hoe de provincie het provinciaal belang in het kader van de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening gaat definiëren. Wij zullen zien in hoeverre je gelijk gaat krijgen. Dank voor al je werk voor onze Staten.

Jan Hofste, de Twent uit Bergeijk, een man die rust uitstraalt en met de nodige droge humor onverwachts uit de hoek komt. In deze Staten vooral bekend als woordvoerder economische zaken en energiehuishouding voor de PvdA. Naast het lidmaatschap van de Commissie emg ook actief in de Commissie Europa en een van onze

vertegenwoordigers in het GOL (Grensoverschrijdend Openbaar Lichaam). Bij dat laatste mopperde je nogal eens over het uitblijven van vergaderingen. Je inbreng was altijd degelijk en scherp. Heel veel dank ook daarvoor. Het ga ook jou goed.

Hylke Hoogeveen. Zelfstandig watergeoloog en liberaal in hart en nieren, zo lazen wij recent in Brabant Magazine. Ik kon onlangs nog iets van je leren. Ik geef dat nu maar toe. Ik citeer een bijzondere uitspraak in het artikel in Brabant Magazine. Op weg naar een commissievergadering denkt Hylke af en toe: "Wat ga ik daar in vredesnaam doen?" Na afloop van het debat gaat hij meestal toch met een tevreden gevoel naar huis. Ik denk dat dit ook komt, omdat je dan het gevoel hebt een waardevolle inbreng te hebben geleverd en dat deed je meestal ook, want je bent erg deskundig op het vlak van waterthema's.

In de Commissie voor beleidsevaluatie was je een gewaardeerd lid. Ook vanmorgen heb je nog van je laten horen. Je speelde altijd tijd vrij om op donderdag aan het einde van de middag aan te schuiven.

Daarnaast gaan de Staten je muzikale verrichtingen op de altviool node missen.

Ik denk aan je inzet in het Groningse. Veel dank. Succes bij je verdere werk en het ga je goed!

Truus Houtepen zat met haar achtergrond in de zorg natuurlijk in de Commissie zorg, welzijn en cultuur. Als enige vertegenwoordiger van haar fractie was zij woordvoerder op alle terreinen van deze commissie.

Daarnaast was je een van de trouwste bezoekers van activiteiten die door de commissie werden georganiseerd (zoals werkbezoeken of zaken waarvoor de commissie werd uitgenodigd). Brabant 900 was voor Truus aanleiding om aandacht te vragen voor de belangrijke rol die vrouwen in Brabant hebben gespeeld. Dat heeft geleid tot een tas en een boekje. Veel dank voor al je werk en veel waardering voor je betrokken inzet. Arthur van Iersel is lang actief geweest op lokaal niveau in Roosendaal, acht jaar lid van de raad en daarna zes jaar actief in het bestuur van de afdeling. In deze Staten was je woordvoerder op het terrein van ruimte en milieu.

Juist in deze PS-vergadering is een initiatiefvoorstel voor aanpassing van de provinciale milieu-verordening, mede van jouw kant, besproken en goedgekeurd.

Daarnaast was je lid van de Commissie voor beleidsevaluatie.

In deze hoedanigheid zag ik een uitspraak van jouw hand die ik hier wil noemen: "De Brabantse politicus is ook maar een mens en ik spreek uit eigen ervaring." Het ga je goed als mens, ook na deze PS-periode.

Berry Link kent deze Statenzaal als geen ander. In het monistische stelsel was hij ambtelijk coördinator van PS en in deze duale periode Statenlid, een van de Statenleden die op veel terreinen actief geweest is, in de Commissie bestuur en middelen, in de Commissie eib en, na het vertrek van Frank Petter, voorzitter van de Brabantse delegatie in het IPO, tevens lid van de IPO-werkgroep voor de rechtspositie, vertegenwoordiger in het GOL en fractiesecretaris als opvolger van Brigitte van Haaften.

Die veelzijdigheid zal je van pas komen in jouw nieuwe ambt als burgemeester van Schinnen, een ambt dat je van harte is gegund. Het ga ook jou goed in het Limburgse en dank voor het vele werk. Jan Luteijn, uitgeroepen door zijn collega's als het beste Statenlid van Brabant. Wat kan ik daar nog aan toevoegen? Je bedreef provinciale politiek vanuit een sterke opvatting over de toegevoegde waarde van de provincie. De provincie moet vooral niet doen wat gemeenten zelf goed kunnen. De provincie kan gemeenten wel faciliteren en ondersteunen. Vooral de kleine gemeenten kunnen die steun volgens jou goed gebruiken. Je hebt je gemanifesteerd op vele terreinen, maar twee activiteiten zijn echt met je naam verbonden, namelijk het Combifonds en de Nota over normen en waarden, die we zeker aan de nieuwe Statenleden zullen uitdelen. Een compliment voor je eerste plaats, het ga je goed in het land van Heusden en Altena en dank voor het vele goede werk.

Ger de Neve. Als hobby vulde jij onder andere in "besturen op provinciaal en lokaal niveau" en dat plezier straalt je ook altijd uit. Jij leverde met veel enthousiasme je inbreng als lid van de Commissies

economie, mobiliteit en grotestedenbeleid en Moerdijkse Hoek.

Je blijft behouden voor het openbaar bestuur in de gemeenteraad van Steenberghe waar je sinds 1994 deel van uitmaakt. Heel veel dank voor je gedegen inbreng en veel succes in de lokale politiek in het West-Brabantse. Het ga je goed.

Marcel Oosterveer, geboren in Assen. Wij delen dezelfde geboorteprovincie. We hebben je een tijdje in deze zaal met een stoere nekkraag zien lopen, maar die beperking weerhield je niet van actief meedoen in de Staten. Je was een gepassioneerd woordvoerder verkeer en vervoer in de Commissie economie, mobiliteit en grotestedenbeleid, zeker wanneer het de N69 betrof, waar jij je sterk voor hebt ingezet. Welnu, die weg staat nu echt op de agenda. De weg lijkt er te komen. Er komen goede berichten uit Den Haag. Veel succes en dank voor je inzet.

Henk Roozendaal, net als Peter van den Heuvel manager bij een woningbouwcoöperatie. Ook al langer actief in de politiek: vijf jaar lid van de gemeenteraad van Schijndel, waarvan twee jaar als wethouder. Het is niet vreemd dat jij woordvoerder volkshuisvesting voor jouw fractie bent. Daarnaast ben je als plaatsvervangend voorzitter van de Commissie emg actief geweest.

Dank voor alle inbreng en het gaat goed met de woningbouw. Dit geeft je vast een goed gevoel bij je afscheid.

Erdoğan Saçan, een van onze jongere Statenleden, van allochtone afkomst, specialist op het gebied van informatica. Dat is ook te zien aan je eigen website waar ik op de moederpagina een mooie foto tegenkwam van het bezoek van de Turkse ambassadeur en zijn echtgenote aan het Provinciehuis, waarbij ik je heb gevraagd om mij een handje te helpen. In de Commissie zorg, welzijn en cultuur was je woordvoerder armoede. Daarnaast, en hoe kan het ook anders, had de positie van allochtonen in onze samenleving jouw warme belangstelling. Ik had je graag teruggezien in onze Staten, maar je hebt je eigen keus gemaakt. Heel veel dank en alle goeds, ook op het persoonlijke vlak.

Wim Swinkels, hoofd Economische Zaken van de gemeente Helmond. In PS woordvoerder en lid

van de Commissie emg en de Commissie eib. In de Commissie economie, mobiliteit en grotestedenbeleid was je vooral woordvoerder op het gebied van innovatiebeleid en sociaal-economische zaken, onderwerpen die dicht bij je professie liggen. Je bent een van die degelijke, rustige, maar buitengewoon invloedrijke werkers in onze Staten. Dat het goed gaat met ons innovatiebeleid, zal jou zeker goed doen. Heel veel dank en succes met je toekomst.

Arjan Verschoor wil het duale werken op alle mogelijke manieren meemaken: als raadslid, als griffier in Veghel, als Statenlid en nu als wethouder en loco-burgemeester in Zaltbommel. Je blijkt op vele beleidsterreinen actief. In Zaltbommel heb je een erg brede portefeuille, waar precies niet in zit wat je hier wel gedaan hebt. In PS ben je voornamelijk bezig geweest met milieu, natuur en landschap. In Zaltbommel heb je weer andere taken aan boord genomen. We raken aan jou een veelzijdig mens kwijt. Heel veel dank en succes in het lokale bestuur.

Rob Wagemakers, een Brabander met zijn hart in Tilburg. Volgens mij een kilometer-eter, die ook menig bijeenkomst buiten de provincie heeft bijgewoond. Dat is een heel goede gewoonte. In de vier jaar dat jij hier bij ons was, heb je vooral in de Commissie ruimte en milieu je inbreng gehad. Met name de kwaliteit van ons landschap was een speerpunt van je, dat je deelde met Aart Jan Gorter. Ik herinner me dat jij een van de initiatiefnemers was die voor een provinciale bouwmeester hebben gepleit. Ook op het gebied van Moerdijkse Hoek trok je de aandacht. Ik hoop dat je je gedrevenheid om Brabant mooi te houden de komende jaren, weliswaar buiten deze Statenzaal, zult voortzetten! Je boodschap hier is goed aangekomen. Veel dank voor je inzet en het ga je goed!

Harm Wolters, nr. 21 op de CDA-lijst. Wellicht is sprake van een tijdelijk afscheid, gelet op jouw plek op de lijst. Als dat zo is, gaat Harm ongetwijfeld door met zijn niet aflatende inzet voor goede zorgen en vervoersvoorzieningen voor ouderen en mensen met functiebeperkingen. Een man ook met veel bestuurlijke ervaring, opgedaan in 14 jaar raadslidmaatschap in Zeeland, waarvan 8 jaar als

wethouder. Een Statenlid met oog voor de menselijke maat. We hebben je er graag weer bij. Voor nu dank en het je goed.

Ron Peters, al in oktober 2002 aangetreden in verband met het vertrek van Erik van Lith naar de Tweede Kamer en dus ruim één periode actief geweest in de Commissie ruimte en milieu. Daarnaast was je ook actief in de Commissie voor beleidsevaluatie, waar je de term "sportschoenen" introduceerde. De insiders weten wat je daarmee bedoelt. Je achtergrond maakt dat je inbreng altijd efficiënt en doelgericht is. Je weet waarover je het hebt en je weet waar je naar toe wilt. Wij gaan je missen. Het ga je goed in de toekomst en dank voor je vele goede werk.

Applaus

Vervolgens krijgen de genoemde aanwezige, aftredende leden van Provinciale Staten de Roemer en bloemen overhandigd.

Applaus

De *voorzitter*: Wij komen nu toe aan de Statenleden met twee periodes.

Reinie Briene. Op jonge leeftijd al een prima bestuurlijke carrière: zeven jaar in de gemeenteraad van Rijssen, onder andere als fractievoorzitter, en al acht jaar in deze Staten, de laatste jaren ook als vice-fractievoorzitter. Al diverse jaren als gemeentesecretaris werkzaam geweest en sinds kort aan de slag als burgemeester van Korendijk.

Naast alle bestuurlijke onderwerpen, zoals herindeling en intergemeentelijke samenwerking waar je in de Staten het woord over voerde, ben je ook altijd nadrukkelijk met dualisering bezig geweest. In de vorige bestuursperiode was je al met de voorbereiding daarvan bezig als vice-voorzitter van de Commissie vid (voorbereiding implementatie dualisering). In deze periode was je nauw betrokken bij de feitelijke praktijk en als lid van de evaluatiegroep dualisering.

Je blik gaat zich nu richten op een andere provincie, maar je laat duidelijk je sporen na in

Brabant. Je hebt prima werk geleverd. Het ga je goed in je mooie nieuwe ambt en heel veel dank voor al je werk.

Andy Cardinaals. In de acht jaar in deze Staten heb je met nagenoeg alle beleidsterreinen contact gehad, of als woordvoerder of lid van een commissie of als plaatsvervangend lid. Alleen milieu ontbreekt op die lijst. In deze periode was je vooral actief in de Commissie bestuur en middelen en geruime tijd als voorzitter van de Commissie zwc. Na je benoeming tot griffier van Bergeijk ben je daarmee gestopt.

De laatste paar maanden hebben we je nogal eens moeten missen, vanwege je gezondheidsproblemen. Het geeft een vertrouwd gevoel je weer in deze zaal terug te zien. We zullen je absoluut missen en wensen je alle goeds, vooral ook met je gezondheid. Dank voor al je werk hier.

Kees Jochems. Een markante Brabander gaat ons huis verlaten. Een man met veel ervaring in het lokale bestuur: 25 jaar in de raad van Rijsbergen, waarvan acht jaar als wethouder. Een man met het hart op de goede plaats en met oog voor zijn omgeving. Je gaf bij de evaluatie van het dualisme aan dat je jezelf een echte regiovertegenwoordiger vindt. In je provinciale CV staat dat je weinig tijd voor hobby's hebt, vanwege je intensieve betrokkenheid bij het bestuur. Wellicht komt daar nu verandering in. In dat verband een kleine tip. Je hebt me in het Brusselse ooit eens toegezongen. Een man met dergelijke zangkwaliteiten is welkom bij iedere zang- en toneelvereniging! Ook als bestuurder. Heel veel dank en alle goeds gewenst.

John Leunisse, een man die van wisselingen houdt: vier jaar in de Staten voor de Ouderenpartij, toen nog AOV-Unie 55+ geheten, en vier jaar voor de LPF. Maar liefst vier termijnen in de raad van Breda voor de Parel van het Zuiden en later voor Leefbaar Breda. Je hebt aangegeven dat je je nu wilt concentreren op de lokale politiek. Ik neem aan in je stad Breda. We wensen je daarbij veel succes. Dank voor je inbreng.

Peter von Meijenfeldt is afwezig, maar ik had hem al toegesproken in de vergadering van 2 februari jl., dus daar laten we het nu bij.

Hugo Polderman, actief op alle niveaus: gemeenteraad, Provinciale Staten en sinds november 2006

ook in de Tweede Kamer. Kritisch en scherp in het debat, maar altijd met open vizier. Over Moerdijkse Hoek, ruimtelijke ordening en reconstructie hoeven we jou niets te vertellen. Die dossiers ken je van het begin tot het einde. Voor jou is het einde van je politieke carrière nog lang niet in zicht. Heel veel dank voor je betrokken inbreng en veel succes in Den Haag. Wij hopen een goede ambassadeur aan jou te hebben.

Renée Spermon. Lag in de vorige periode het accent op de ruimtelijke ordening, in deze periode stonden vooral zorg, welzijn en cultuur centraal. Op zichzelf niet zo vreemd voor iemand die van professie fysiotherapeut is. Je was in deze periode tevens plaatsvervangend voorzitter van de Commissie rm en je bent fractiesecretaris.

Ook bij het lokale bestuur ben je zeer actief geweest als fractievoorzitter in de gemeenteraden van respectievelijk Berlicum en Sint Michielsgestel. Eén van je hobby's is reizen, ik hoop dat daar nu wat meer tijd voor komt. Veel dank voor je vrolijke inbreng en succes in de toekomst.

Lies Taverne, de grand old lady van het CDA, met afstand het oudste Statenlid van ons land. Dat is eigenlijk niet te zien. Zo vitaal nog. Wij kunnen ons niet heugen dat je ook maar een werkbezoek van PS aan Brussel of een IPO-conferentie hebt overgeslagen. Enige tijd geleden heb je een interview gegeven in het personeelsinformatieblad van de provincie over de bezetting en bevrijding in de jaren 40. Steeds minder mensen hebben dat persoonlijk meegemaakt. Bij het tegenwerken van de bezetter werkte je met schuilnamen. Je stond zelf bekend als "de indiaan". Dat heeft ertoe geleid dat jezelf nog altijd de neiging hebt om anderen, ook hier in deze kring, van bijnamen te voorzien. Maar je houdt die altijd, zoals ook in die tijd, zorgvuldig voor je. Ik denk echter dat wij toch maar eens moeten proberen, vanavond bij het diner, want dan wordt het heel druk aan de tafel van Lies, om haar een aantal van die bijnamen te ontfutselen. Heel veel dank voor je inbreng in de Staten. Je bent een fantastisch voorbeeld van een fitte 65+, die nog heel lang mee kan. Alle goeds gewenst voor de toekomst.

Angela Weeterings, de bezige bij van ons CDA, altijd druk of onderweg. Ook vandaag zag ik je

nog rennen. Ik zie je bijna nooit gewoon lopen, of een heel stevige pas of je loopt hard. Naast een drukke baan als gerechtsdeurwaarder met een eigen kantoor ben je stevast bezig met de Brabantse politiek. Mobiliteit en Moerdijkse Hoek hadden jouw bijzondere belangstelling.

Daarbij was je lid van het fractiebestuur en maakte je altijd tijd voor belangrijke zaken. Ook gaf je aandacht aan de mensen die dat nodig hadden. Voor jou zouden er meer uren in het etmaal beschikbaar moeten zijn. Veel succes met je bijzondere professe, niet ten aanzien van iemand hier hoop ik. Heel veel dank voor je dynamische inbreng en dynamiek hier in huis.

Applaus

Vervolgens krijgen de genoemde aanwezige, aftredende leden van Provinciale Staten de Roemer en bloemen overhandigd.

Applaus

De *voorzitter*: Wij komen nu toe aan de Statenleden met drie periodes.

Jack Bakker, na de grand old lady van het CDA nu de eminence grise, de man met de meeste jaren in PS. Eerst een periode van acht jaar en na een tussentijds aantreden in 2001 nog een periode van zes jaar, in totaal heb je veertien jaren in PS doorgebracht. Al die jaren heb je je met name met milieu en landbouw bezig gehouden met een voorliefde voor watergerelateerde onderwerpen. Maar dat is niet zo vreemd voor een oud-secretaris van een waterschap. Je bestuurlijke verleden geeft ook nog een raadslidmaatschap van zestien jaar over verschillende periodes te zien, waarvan zes jaar als wethouder. Je bent dus al met al meer dan dertig jaar actief geweest in het openbaar bestuur. Chapeau voor zo'n langdurige inzet! Heel veel dank en wij wensen je meer vrije tijd toe voor andere mooie dingen.

Corrie Bastiaansen, meer dan een stille kracht in de commissies die met ruimtelijke ordening en Moerdijkse Hoek te maken hadden, en een warm pleitbezorger voor West-Brabant. Als je favoriete

plek in Brabant noem je dan ook het Calfven met "het open polderlandschap en overgang van zand naar kleigrond op de Brabantse Wal temidden van een machtig uitzicht op de haven van Antwerpen en boven op de 15 meter hoge Brabantse Wal gelegen historische boerderij". Uit deze woorden spreekt veel warmte voor het gebied uit. Binnen het CDA heb je diverse bestuurlijke functies op lokaal, regionaal en provinciaal niveau vervuld. Wij delen een gezamenlijke hobby: schaatsen, maar daar komt de laatste tijd niet veel meer van. Corrie, bedankt voor al je werk en het ga je goed.

Aart Jan Gorter, langst zittend Statenlid waar het een aaneengesloten periode betreft. Sinds mei 1994 ben je lid van deze Staten. Een van de drie vertrekkende Statenleden die in het dagelijks leven directeur van een woningstichting is. In dertien jaar provinciaal bestuur heb je je met name gericht op de ruimtelijke ordening, de reconstructie en verkeer en vervoer. Je verstaat de kunst om betrokken, maar kort en krachtig het standpunt van jouw fractie te vertolken. Je bent geen man van eindeloze verhalen. Recent heb je een belangrijke bijdrage geleverd aan de evaluatie van het dualisme door je lidmaatschap van de statenwerkgroep. Daarvan heb je ook verslag gedaan in de Commissie bestuur en middelen. Dank voor al je werk, ook destijds voor de commissie Moerdijkse Hoek. Ook voor jou de beste wensen voor de toekomst.

Jan Hoogendoorn, ook al lang actief in het openbaar bestuur als raadslid en wethouder in Roosendaal, twaalf jaar PS en nu als burgemeester van Steenbergen. Bestuurlijke zaken, economische zaken, milieu en Moerdijkse Hoek zijn de onderwerpen waar jij je in die twaalf jaar mee bezig gehouden hebt. Deze bestuursperiode begonnen als fractievoorzitter tot aan je benoeming in Steenbergen. Je hebt het druk, weet ik, ook in het West-Brabantse. Je moet een beetje een gelukkig man zijn, want er is nu toch een minister – wij moeten nog even afwachten of de heer Polderman en zijn vrienden dat gaan steunen – vóór een westelijke omlegging van de A4. Wij weten dat je daar nog een aanvullend verzoek bij hebt. Veel dank en succes bij je belangrijke werk.

Franny van Opstal, ook een Statenlid dat eerst in

het provinciehuis werkzaam geweest is om er daarna als bestuurder terug te keren. Daarnaast ben je ook twee jaar lid van de gemeenteraad van Oosterhout geweest. In drie bestuursperiodes in deze Staten heb je je met diverse beleidsterreinen beziggehouden: ruimtelijke ordening, milieu, bestuurlijke aangelegenheden, cultuur en onderwijs. In de vorige bestuursperiode ben je ook nog anderhalf jaar fractievoorzitter geweest toen Onno Hoes benoemd werd tot gedeputeerde. Een mooie staat van dienst. Ook ons aller dank en het ga je goed.

Bert van der Stoel, een van de mensen waarbij het cv enkele A4-tjes beslaat. Twintig jaar raadslid in Bergen op Zoom, waarvan vier jaar fractievoorzitter en zeven jaar wethouder. Binnen de VVD talloze functies bekleed. In Provinciale Staten woordvoerder cultuur voor de VVD en vice-fractievoorzitter. Al twee periodes commissievoorzitter, in de vorige periode van zowel ruimtelijke ordening als reconstructie, in deze periode van de Commissie ruimte en milieu. Evenals Reinie Briene zowel betrokken bij de voorbereiding van het dualisme als bij de evaluatie. Ook een mooie staat van dienst voor onze provincie. Heel veel dank en succes voor de toekomst.

Frans Stoffels, een kundig mens: wiskundige, natuurkundige en bedrijfskundige. Raadslid en wethouder geweest in Made en Drimmelen. In Provinciale Staten met name belast met economische, financiële en bestuurlijke zaken. Voorzitter van de onderzoekscommissie naar de gang van zaken rond de aanbesteding van de vervoersconcessies. Toen het werk in jouw handen werd gelegd, zei iedereen in deze kring: dat wordt degelijk werk, want dat zijn wij van hem gewend. Heel veel dank en succes met je verdere werk.

Martien van der Wielen, ik heb je al een keer toegesproken in deze zaal vanwege je 30-jarige bestuurlijke loopbaan. Daar zijn dus nog enkele jaren bijgekomen: 21 jaar in de gemeenteraad van Eindhoven, waarvan vier jaar fractievoorzitter, acht jaar dagelijks bestuur SRE. In twaalf jaar PS woordvoerder voor de sociaal-economische zaken. Al twee termijnen commissievoorzitter, in de vorige periode van de Commissie financiën, in

deze periode van de Commissie bestuur en middelen. Het was mij een genoegen in die Commissie vaak naast je te zitten. Heel veel dank voor je vriendelijke en efficiënte aanpak en het ga ook jou goed.

Ik wil graag ook deze collega's vragen naar voren te komen voor de Roemer en een bos bloemen.

Applaus

Vervolgens krijgen de genoemde aanwezige, aftredende leden van Provinciale Staten de Roemer en bloemen overhandigd.

Applaus

De voorzitter: Bij een afscheid van bestuurders met een lange staat van dienst horen onderscheidingen. Aan het uitreiken daarvan zijn heel strikte regels verbonden.

Uw eigen oud commissaris van de koningin is overigens voorzitter van het kapittel, dus dat is allemaal in heel goede handen. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk dat voor mensen op verkiesbare plaatsen onderscheidingen worden aangevraagd. Wij hebben overigens een goede methode om als dat nodig is dat achteraf recht te zetten. Datzelfde geldt voor mensen die volksvertegenwoordiger blijven. Uiteraard is het mogelijk dat mensen geen prijs stellen op een onderscheiding, of omdat zij bij een andere gelegenheid onderscheiden worden of omdat zij al onderscheiden zijn. Kortom het kan voor u een verrassing zijn als ik zo meteen bepaalde mensen juist wel of juist niet vraag om naar voren te komen. Maar gaat u er maar vanuit dat alles heel zorgvuldig is voorbereid. Ik heb van alle betrokken personen reeds de wapenfeiten genoemd en kan nu volstaan het met verzoek naar voren te komen omdat het Hare Majesteit behaagd heeft de volgende personen te benoemen tot lid in de Orde van Oranje Nassau: Corrie Bastiaansen, Reinie Briene, Aart Jan Gorter, Peter van den Heuvel, Arthur van Iersel, John Leunisse, Jan Luteijn, Franny van Opstal en Harm Wolters.

Applaus

Vervolgens krijgen deze aftredende Statenleden de Koninklijke onderscheiding opgespeld.

Applaus

De *voorzitter*: Het heeft Hare Majesteit behaagd te benoemen tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau: Kees Jochems. Ik vraag hem naar voren te komen.

Applaus

Vervolgens krijgt de heer Jochems de Koninklijke onderscheiding opgespeld.

Applaus

De *voorzitter*: U krijgt straks gelegenheid elkaar te feliciteren, maar ik vraag nog even uw aandacht. Als het goed is hebt u namelijk nog één naam gemist: Jan Melis. Ik heb een speciale reden om hem als laatste toe te spreken.

Deze dag markeert het afscheid van velen die zich in deze vergaderzaal van Provinciale Staten ingezet hebben voor Brabant. Wij zijn u allen dankbaar voor de grote inzet en het de vele tijd die u voor uw werk beschikbaar stelde.

Er is één lid van Provinciale Staten dat afscheid neemt van de provinciale politiek en dat nog meer speciale aandacht verdient te krijgen. Ik doel dan op uw vice-voorzitter van Provinciale Staten, Jan Melis.

Jan Melis is de eerste vice-voorzitter die door Provinciale Staten zélf gekozen is. Voordien was dat, op grond van de wet, automatisch de plaatsvervangend Commissaris van de Koningin. De gekozen vice-voorzitter vervult een bijzondere positie. De keuze voor de persoon die het voorzitterschap mag invullen is een bewijs van een breed gedeeld vertrouwen. Eigenlijk spreken de Staten uit dat de vice-voorzitter iemand moet zijn die het vermogen bezit om de Staten onderling te binden. De vice-voorzitter is immers degene die de Staten voorziet bij afwezigheid van de voorzitter en dan in die rol buiten de politieke druk van het moment moet staan. De vice-voorzitter is ook het eerste Statenlid van Brabant, uw gezamenlijke

aanvoerder dus.

Nu is het zo dat het feitelijk voorzitten van de vergadering van uw Staten betrekkelijk zelden voorkomt, omdat de voorzitter er bijna altijd is. Het is echter een onderschatting van de rol van de vice-voorzitter om te denken dat hij er slechts toe doet bij de vervanging van de voorzitter. Achter de schermen van het politieke bedrijf is de vice-voorzitter, met de overige leden van het Presidium, een belangrijke schakel in het samenspel binnen de Brabantse volksvertegenwoordiging. Hij is ook een belangrijke schakel naar het dagelijks bestuur: GS. Dat laatste zeker als er een politieke dimensie bijkomt. Hij is dan degene die dat neutraal moet benaderen.

Wanneer die positie van vice-voorzitter dan wordt ingevuld door iemand als Jan Melis, krijgt die positie extra glans. Wie Jan ontmoet, weet dat hij een warmbloedige, hartelijke Brabander is, iemand met oog voor mensen. Hij is een man die weet wat hij wil en waarom hij dat wil, maar hij heeft ook oog voor de belangen van anderen en zoekt wat verbindt. Wij hebben dat meer dan eens gezien op momenten dat het spannend werd in Provinciale Staten. Aan de ene kant was er de fractievoorzitter Melis, de aanvoerder van zijn politieke fractie – iemand die staat voor zijn zaak – en aan de andere kant was er de vice-voorzitter die zijn rol speelde in de noodzakelijke zoektocht naar een breed gedragen politieke oplossing. Ik denk bijvoorbeeld aan de discussies over het ruimtelijk beleid, aan de debatten over Moerdijkse Hoek, het armoedebeleid, de investeringen in de wegeninfrastructuur en de Brabantse kanalen. Ik denk ook aan de aanzetten tot extra investeringen in de zorg voor monumenten en zijn aandacht voor een gebalanceerd arbeidsmarktbeleid.

Het was Jan die ook aandacht vroeg voor het naar voren halen van investeringen om zo de werkgelegenheid en de scholing te bevorderen. Ik wijs ook op zijn betrokkenheid wanneer de provincie scherp in de maatschappelijke belangstelling stond, zoals bij de problematiek rond het busvervoer.

Jan Melis is een Tilburger in hart en nieren. Hij is een echte Brabantse ondernemer die vanuit een sterke sociale instelling zijn bijdrage aan de

samenleving wil leveren. Ethiek en idealen, dat is een thema dat vaak naar voren komt in de interviews die Jan door de jaren heen aan tal van bladen gegeven heeft. Die bijdrage aan de samenleving heeft eerst invulling gekregen door zijn activiteiten op economisch terrein. Jan was lange tijd voorzitter van een van onze Kamers van Koophandel. En dan is er zijn bredere inzet voor de Brabantse gemeenschap.

Die inzet heeft onder andere zijn vertaling gekregen in een jarenlang lidmaatschap van de gemeenteraad van Tilburg, een van de belangrijkste steden van deze provincie en de zesde stad van het land. Ik wil ook zeker niet onvermeld laten de lange lijst van besturen van maatschappelijke instellingen en organisaties. Of het nu gaat om het culturele vlak, de gezondheidszorg of de zorg op het sociaal-economisch terrein, Jan Melis wist altijd heel goed wat er leeft in de Brabantse gemeenschap, omdat hij niet toeziet, maar meedoet. Dat laatste is van groot belang gebleken. Voor Brabant is een goede relatie tussen de grote steden en de provincie essentieel en ook tussen de provincie en de maatschappelijke organisaties.

Brabantstad heeft zich intussen ontwikkeld als een krachtige stedenvijfhoek op sociaal en cultureel terrein, in onderlinge samenhang en vooral ook op economisch terrein. Het is een methode van werken dat landelijk positieve aandacht heeft getrokken. Brabant heeft zo laten zien dat de steden en de provincie goed kunnen samenwerken en dat die samenwerking meerwaarde heeft. Daarbij hebben wij heel veel gehad aan de ervaringen en kennis van Jan Melis.

Dit alles is al een indrukwekkende staat van dienst. Maar één bijzonder aspect vraagt onze extra aandacht. Ik zei al dat Jan de eerste gekozen vice-voorzitter van Provinciale Staten is. Die positie is ontstaan door de invoering van het dualisme. Provinciale én Gedeputeerde Staten verlieten het monistisch stelsel en kregen ieder hun eigen taken en bevoegdheden. Het veranderen van een wet en het vernieuwen van een systeem is één ding – het is in zekere zin een papieren exercitie – maar de woorden uit het wetboek een vertaling geven voor de praktijk is een ander ding. Dat is niet

eenvoudig. Het kan tot gespannen verhoudingen en politieke ongelukken leiden. In Brabant was daarvan geen sprake. Brabant heeft zijn eigen weg gezocht bij het invullen van het dualisme. Ik doel dan op het "samenwerkingsdualisme", zoals dat in onze dagelijkse werkzaamheden zijn vorm gekregen heeft. Het is een term die ik voor het eerst uit de mond van Jan heb gehoord.

Samenwerkingsdualisme staat voor een manier van werken in Brabant, waarbij zowel GS als PS hun eigen rol invullen, maar dat doen op een wijze die niet de confrontatie maar de dialoog zoekt. Het maakt een open en constructieve wijze van werken voor de Brabantse gemeenschap mogelijk. De afgelopen statenperiode is daarvan het vaststaande bewijs. De Staten hebben hun positie in het bestel van de provincie in de afgelopen periode, naar mijn oordeel méér dan waar gemaakt. De Staten hebben op een aantal momenten ook nadrukkelijk hun stempel op het beleid en de uitvoering van beleid gezet. Dat is gebeurd op een vriendelijke, maar besliste manier via dat samenwerkingsdualisme. Daar heeft Jan een heel positieve rol bij gespeeld.

Jan, je spreekt, je denkt en je handelt als een echte Brabander. Ook op dat vlak heb ik veel van je geleerd. Het is een kwestie van mentaliteit en soms ook van tongval. Ik kan mijn toespraak eigenlijk heel kort samenvatten. Die samenvatting is typisch Brabants: "Zunne goeie hebben wij nog nie gehad". Maar die woorden zijn nog niet voldoende om je te waarderen en te eren. Gedeputeerde Staten hebben daarom besloten je onze hoogste Brabantse onderscheiding toe te kennen. Ze staat gelijk met het ereburgerschap van de provincie Brabant.

Applaus

De voorzitter: Het is mij een groot genoegen en een bijzondere eer je de Provinciepenning te overhandigen voor je grote maatschappelijke verdiensten, en vooral voor je langjarige verdiensten in het openbaar bestuur in ons Brabant.

Applaus

Vervolgens krijgt de heer Melis de Provinciepenning opgespeld.

Applaus

De *voorzitter*: Jan, misschien is het goed als je vrouw ook even naar voren komt. Bij de penning horen ook nog de oorkondes en het boek en natuurlijk een bos bloemen.

De voorzitter overhandigt de heer Melis de oorkondes, het boek en een bos bloemen.

Applaus

De *voorzitter*: Dank u wel voor uw geduld. Ik hoop dat u het een plezierige bijeenkomst hebt gevonden.

Ik heb begrepen dat onze scheidende vicevoorzitter ook zelf het woord gaat voeren. Het woord is aan de heer Melis.

De heer *Melis* (CDA): Voorzitter, dames en heren, gasten. Ik vond het leuk dat ik in eerste instantie nog niet was genoemd. Ik dacht toen dat ik misschien wel extra zou worden genoemd, maar ik ben heel verbouwereerd en heel erg trots dat ik ereburger mag zijn van de mooiste provincie van ons land. Dat doet je emotioneel wel iets. Ik denk dat niemand hier mij emotioneel kent, maar eigenlijk is dit het mooiste wat je kunt hebben. Je moet het er niet voor doen, want dan word je het nooit. Als je het er niet voor doet, heb je misschien een kans. Dat is bewaarheid geworden, want ik heb nu iets gekregen waar ik eigenlijk nooit aan heb gewerkt. De Commissaris van de Koningin heeft het nu op een heel mooie manier gebracht. Nog veel mooier vind ik het dat jullie allemaal zijn gaan staan voor mij. Dat vond ik helemaal prachtig. Ik zag al die politieke partijen staan.....

Iedereen gaat weer staan....

Applaus

De heer *Melis* (CDA): Dank. Ik ben ervan overtuigd dat iedereen mij dat oprecht gunt. Toch

denk je er dan ook even aan dat er zoveel anderen zijn die er ook voor in aanmerking komen. Ik ben hier in ieder geval heel erg trots op. Ik vind het ook fijn dat Elly naar voren is gekomen. Zij bemoeit zich nooit met de politiek, maar nu kunnen jullie zien dat ik een heel lieve en mooie vrouw heb. Ik heb het wat dat betreft heel goed.

Applaus

De heer *Melis* (CDA): Ik dank ook mijn drie zonen die aanwezig zijn, Koen, Joost en Joep. Jullie hebben die de laatste 12 jaar niet gezien. Ze waren 12 jaar geleden aanwezig bij een gemeenteraadsvergadering toen ik daar stopte. Nu zijn ze er weer. Ze zeggen altijd tegen mij dat het niet zit in de kwantiteit, maar in de kwaliteit als zij komen. Zonen en Elly, heel hartelijk dank. Ik ben blij dat jullie er zijn. Ik ben heel blij dat ik ten overstaan van jullie deze waardering heb gekregen. Ik wil u allen, dames en heren, vrienden en vriendinnen, heel hartelijk danken. Ik heb het ereburgerschap ontvangen. Ik ben er heel blij mee.

Ik mag nu het woord voeren namens de Staten van Noord-Brabant. Vanochtend had ik eerst een stropdas omgedaan, waar in ieder geval alle kleuren op voorkwamen, met het idee: daar kan in ieder geval niet over worden gezeurd. Mijn secretaresse vond dat echter niets. Zij zei dat ik mijn oranje das moest aandoen. Een andere secretaresse was het daar niet mee eens, omdat die das te veel VVD was. Uiteindelijk heb ik mijn chauffeur gevraagd wat hij de mooiste vond. Hij vond dat ik deze das moest aandoen. Ook de keuze van de das is dus nog met adviezen gepaard gegaan. Mijn das draagt de lading van wat ik nu graag wil vertellen.

Ik herhaal niet wat u, voorzitter, zojuist allemaal al heeft gezegd in uw toespraak. Wel wil ik u hartelijk danken voor de grote eer die mij te beurt is gevallen met het ereburgerschap van de provincie Noord-Brabant. Er is niets mooiers. Ik hoop dat mijn echtgenote en zonen daar ook trots op zijn. Ik dank in u, voorzitter, ook het College van GS dat het voorstel naar ik hoop unaniem heeft ondersteund. Dat weet je in de politiek nooit, maar ik ben er heel erg blij mee.

Wat ik heb gedaan, heb ik altijd heel graag gedaan. Je kunt alleen maar presteren in de samenleving als je iets met plezier doet. Je moet goed in je vel zitten. Dan kun je prestaties leveren, maar het zit niet altijd in de veelheid. In de Staten en bij de fracties heb ik gemerkt dat, als je mensen verantwoordelijkheid geeft, heel veel kwaliteit naar boven komt.

Ik had eerst een liedje willen zingen, maar nu ik ereburger ben geworden, heeft dat geen zin meer. Ik had kritisch willen zijn over het boek van Klaartje Peters, maar dat vergeet ik nu ook maar. Ik heb nog wel een smoesje verzonnen om eventueel langer te blijven. Als ereburger kan ik nu gerust gaan, maar ik las in de krant in een groot artikel over de omleiding rond Den Bosch. Ron Lodewijks heeft wel eens geschreven dat er niks gebeurt als Melis er geen ja tegen zegt, maar ik heb met Rijkswaterstaat afgesproken dat pas vanavond na 23.00 uur wordt begonnen met de omleiding rondom Den Bosch. Dat duurt tot 2010. Ik kan dus mooi vier sabbatical years pakken en dan in 2011 nog een keer terugkomen. De komende vier jaar kan ik rustig andere zaken doen.

Mevrouw de Commissaris, geacht College, collega-Statensleden, niet te vergeten alle medewerkers, het managementteam en degenen die er vandaag niet bij kunnen zijn, maar altijd zo goed voor ons zorgen: Ik ben blij dat ik hier even mag staan. De man die hier eigenlijk moet staan, is Aart Jan Gorter. Hij zit net iets langer in de Staten als ik, maar als gevolg van wijzigingen in het systeem van het dualisme mag ik hier staan, als plaatsvervangend voorzitter. Anders had Aart Jan Gorter hier zeker de toespraak gehouden. Hij had dat op zijn eigen manier gedaan, misschien nog wel leuker, maar nu sta ik hier. Zo werkt het nu eenmaal in de samenleving. Ik mag nu het woord voeren in dit parlement, want zo heet het tegenwoordig. Ik vind dat een heel mooi woord. We hebben meer inhoud gekregen doordat onze Commissaris voortaan spreekt over "het parlement". Als vrienden en kennissen daarnaar vragen, kan ik antwoorden: ja, ik zit in het parlement. De term "staten" stelde namelijk niet zoveel voor, vonden ze.

Ik richt mij tevens tot de vele vrienden en vriendinnen van de Statensleden, onze gasten. Ik spreek namens de Staten van Noord-Brabant, namens alle fracties, namens de PvdA onder leiding van mevrouw Van Breda, de VVD onder leiding van mevrouw Steffens, de SP onder leiding van de heer Heijmans, GroenLinks onder leiding van mevrouw Tindemans, D66 onder leiding van mevrouw Lestrade, ChristenUnie-SGP onder leiding van de heer Luteijn, nogmaals gefeliciteerd met uw verkiezing tot beste Statenslid, de Brabantse Partij onder leiding van mevrouw Jetten, de LPF onder leiding van de heer Leunisse en de Nieuwe Politiek Brabant onder leiding van de heer Van Baggum. Al die kleuren zitten op mijn das. Ik ben er trots op dat ik het woord mag voeren, omdat ik het gevoel heb dat wij als Staten – de commissieleden, niet zijnde Statensleden, betrek ik er ook bij, want zij hebben de afgelopen periode ook een belangrijke rol gespeeld – als fracties, maar ook als individuen met respect voor de eigen ideologie, ondanks de politieke verschillen, ieder vanuit zijn of haar verantwoordelijkheid, er de afgelopen periode naar hebben gestreefd om de belangen van de provincie en haar bevolking in het bijzonder naar eer en geweten te behartigen als volksvertegenwoordigers.

Toen ik 12 jaar geleden het voorrecht had aan te mogen treden als lid van deze Staten heb ik een droom uitgesproken. Ik had die droom niet verzonnen, maar ik heb daaruit geciteerd. Dit was mijn droom:

"Ik droom van een provincie voor de mensen waar mensen als mensen leven kunnen waar kinderen prinsen zijn en bejaarden als koningen begroet."

Er wordt wel eens gezegd dat dromen bedrog zijn, maar ik ben ervan overtuigd dat er niets mis mee is als je bepaalde idealen, ideeën wilt nastreven. Het kan bovendien een heel mooie leidraad zijn voor het bereiken van zaken. Wat mij betreft mag dit de komende vier jaar weer leidraad zijn.

Hoewel ik mij niet mag bemoeien met het nieuwe bestuursakkoord en de nieuwe coalitie, hetgeen mij niet zal meevallen, zoals u zult begrijpen, wil ik de nieuwe Staten toch iets meegeven. In deze prachtige zaal, die ik zal missen, staan vier

spreuken. Het zijn, vertaald uit het Latijn, de volgende:

niemand heeft de wijsheid alleen in pacht;
voor de waarheid moet de beleefdheid wijken;
doe nimmer iets waar ge aan twijfelt;
wat ge doet, doet dat goed.

Het laatste is vandaag al eerder gezegd. Deze vier spreuken geven indringend aan wat een leidraad kan zijn en wat je als bestuurder zou kunnen doen. Toen ik mij de afgelopen weken afvroeg wat ik vandaag zou moeten zeggen om het een beetje leuk te maken, leek het me opeens goed er nog een spreuk bij te verzinnen. Dat heb ik gedaan. Ik geef deze spreuk – zij staat op het doek wat nu wordt opgehangen – mee aan de onderhandelaars. Het is de vijfde spreuk. Ze kan vaak van toepassing zijn en in die zin heel goed werken. De spreuk luidt: "Clara pacta, boni amici", hetgeen betekent: duidelijke overeenkomsten maken goede vrienden. Naast de vier spreuken die wij al hebben, is deze vijfde heel belangrijk. Als je heel goede afspraken met elkaar maakt, met respect voor elkaar en elkaar in de ogen kijkend, kun je een hele tijd vooruit. Ik vind het een prachtige spreuk. Ik zou zeggen tegen de nieuwe Staten: Clara pacta, boni amici. Duidelijke overeenkomsten, goede vrienden. De spreuk mag wat mij betreft een tijdje over de Collegetafel blijven hangen. Dan kan iedereen haar lezen.

Applaus

De heer *Melis* (CDA): De afgelopen tijd, vrienden en vriendinnen, is mij vaak de vraag gesteld wat ik het meest zal missen. Mijn antwoord is dan: jullie, zoals jullie hier zitten. Ik doel dan ook op de 1350 ambtenaren in dit huis, op het College, op de directeuren en het managementteam, op iedereen die erbij betrokken is.

De verkiezingen zijn achter de rug. Het is niet aan mij en ook niet aan de huidige Staten om ons met het bestuursakkoord te bemoeien of met de nieuwe coalitie. Wat dat betreft zijn de nieuwe Staten aan zet. Daar heb ik alle vertrouwen in. Toch moet mij van het hart dat ik vind dat in de afgelopen verkiezingsperiode een beetje een verkeerd beeld, op zijn minst een wat eenzijdig beeld is geschetst van de taken en functies van de provincies. Ik vind

dat de Staten en het ambtelijk apparaat wat dat betreft te kort worden gedaan. Naar mijn mening ligt hier een uitdaging voor het nieuwe College en de nieuwe Staten om daar verandering in te brengen. Wanneer de komende vier jaar net zoveel aandacht aan de provincie wordt geschonken als in de afgelopen vier weken, dan zal dat niet moeilijk zijn. Dan zal dat zeker lukken.

Ik kijk even naar de media van de provincie. Ik had vandaag willen zeggen dat ik uitermate tevreden ben over de manier waarop Omroep Brabant is omgegaan met de berichtgeving over de verkiezingen. Thijs van Son vond dat echter te positief. Hij vond dat ik dat niet moest zeggen, maar dat ik het omgekeerde moest zeggen, want dan was het pas nieuws. Desalniettemin wil ik gezegd hebben dat Omroep Brabant de provincie behoorlijk positief heeft neergezet in de diverse programma's en presentaties. Hetzelfde geldt voor de manier waarop het Brabants Dagblad en de media ons hebben gepresenteerd. Wij kunnen goed tegen kritiek, maar het gaat om de manier waarop dat gebeurt. C'est le ton qui fait le musique. Ondanks de kritische kanttekeningen die ik vaak plaats, wil ik mijn dank uitspreken voor het werk van de media tijdens de verkiezingscampagne en wat daarmee samenhangt.

Wij zijn de afgelopen periode gestart met het fenomeen dualisme, door middel van learning by doing. De Commissaris heeft daar uitgebreid over gesproken. Het samenwerkingsdualisme begint meer en meer gestalte te krijgen, vooral door de positieve opstelling van alle fracties en de steun van de griffie, onder leiding van mevrouw Wöltgens en Alex Brul. Ook de directie, onder leiding van Wil Rutten, heeft ons alle steun gegeven om die ontwikkelingen voortgang te doen vinden. Ik hoop dat de nieuwe Staten door zullen gaan op de ingeslagen weg met een nog duidelijker gescheiden rol voor de Staten enerzijds en het College van GS anderzijds.

Wat GS betreft merk ik op dat de samenwerking met onze gedeputeerden uitstekend is geweest. Daarvoor is onze dank op zijn plaats. Het dualisme is een leerproces geweest, ook voor het College van GS. Wij hebben die kwestie samen kunnen aanpakken. Als ik er nu op terugkijk, ook

naar de bereidheid van degenen die bij dat proces waren betrokken, vind ik dat de nieuwe Staten met enig optimisme de komende vier jaar tegemoet kunnen gaan. Wellicht kan het proces van learning by doing een beetje worden verlaten en kan het dualisme een nog concretere invulling krijgen.

Ook de samenwerking van de Staten met de provinciale instellingen en de regio's stemt tot tevredenheid, maar het kan altijd beter. Daarom adviseer ik altijd om veel meer met elkaar te communiceren als het nog niet nodig is. Als je pas gaat communiceren met elkaar als het nodig is, ben je altijd te laat. Dan spelen emoties en belangen een rol. Probeer dus om pro-actiever met elkaar van gedachten te wisselen, met het veld, met de provincie.

Het gaat goed in Brabant. Brabant speelt een belangrijke rol in Nederland en in Europa. Onze Commissaris is wellicht soms iets te positief, al kan dat bijna niet, over de plaats en functie van Brabant, maar als je niet enthousiast bent, kun je ook niets realiseren. Ik ben wat dat betreft erg blij met haar positieve toonzetting als het over Brabant gaat. Wij kunnen niet zelfgenoegzaam achterover leunen, want wij zijn er nog lang niet. Willen wij onze positie behouden en versterken, dan zullen wij onze schouders er behoorlijk onder moeten zetten. Ik heb wel het gevoel dat alle partijen, coalitie- en oppositiepartijen, bij de besluitvorming de Brabander centraal stellen. Dat is enorm belangrijk. De discussie over waarden en normen kan een belangrijke basis en leidraad zijn voor de beslissingen die worden genomen.

Belangrijk is voorts dat alle partijen in hun programma het aspect van de duurzaamheid, in de ruimste zin des woords, als prioriteit hebben staan. Ik noem ook nog eens het woord "water" als het goud van de toekomst. Dat moet een extra accent krijgen.

Ik kom nog even terug op de vraag wat ik zal missen. Het fysieke Statenwerk komt nu niet meer op mij af. Dat zal ik niet missen. De postbode krijgt ook een steeds vriendelijker gezicht, omdat hij inmiddels weet dat hij niet meer zoveel in mijn bus hoeft te stoppen. Ik zei, lieve vrienden en vriendinnen, dat ik jullie zal missen. Dan kan ik namen noemen, bijvoorbeeld die van Arnoud

Reijnen, waar ik destijds mee begon, het gezicht van de communicatie, of die van Rob, of die van Mohammed. Ik kan Ron Lodewijks noemen, de naam van de heer Akkermans en die van Thijs van Son. Ik kan de portiers en de bodes noemen, maar ook onze interieurverzorgsters, secretaresses en de facilitaire dienst.

Maar mij valt vooral op de complementariteit van ons team, zoals wij functioneren, en daarbij het gehele team van de provincie. Dat maakt het gezicht van de Staten van Noord-Brabant. Bij elkaar zijn het 1500 mensen, mannen en vrouwen, gestudeerd, minder gestudeerd, rijk en arm, jong en oud. Zij allen vormen met elkaar die complementariteit en een team waar wij trots op kunnen zijn. Wij mogen wel eens als exponent en uitdrager van de politiek vooroplopen, maar als wij er niet voor zorgen dat de neuzen dezelfde richting op blijven gaan, als wij niet alle krachten bundelen, als wij niet beseffen dat iedereen een schakeltje vormt in die hele ketting om tot een goed resultaat te komen en voor de Brabander datgene te doen wat wij denken dat goed is, dan lukt het nooit. Iedereen heeft zijn eigen ideologie, zijn eigen politieke uitgangspunten, maar wij moeten met respect voor elkaar naar de toekomst kijken. Daar gaat het om. Kijkend naar dat functioneren, constateer ik dat de lach en de traan altijd heel dicht bij elkaar liggen. Van de ene op de andere dag kan het leven drastisch veranderen. We zijn erin geslaagd in de Staten om voor de samenleving te zorgen, maar wanneer er in onze eigen groep sprake was van bijvoorbeeld ziekte of een andere ernstige ontwikkeling, stonden wij ook voor elkaar klaar. Dat is de attitude, die houding die je met elkaar moet hebben. Je kunt niet zeggen dat je morgen iets leuks gaat doen. Je bent leuk of je bent het niet. Je hebt iets over voor een ander, of je hebt dat niet. Dat is de kracht die wij moeten hebben, maar dat moet ons gegeven zijn. Dat moet het uitgangspunt in ieder geval zijn.

Ik zal verdrietig zijn als ik vanavond wegga, want ik zal jullie allemaal missen, maar het leven gaat door. Als er weer een nachtje voorbij is, begint alles weer. Dan gaan wij allemaal op onze eigen weg verder. Ik heb hier in ieder geval 12 jaar fantastisch mogen werken. Ik heb fantastische

vrienden en kennissen gekregen. Ik heb geconstateerd dat jullie allemaal op de een of andere manier, vanuit de pluriformiteit van de samenleving, een beetje van elkaar bent gaan houden, de een iets meer en de ander iets minder, maar het mooie van een goed functionerende democratie is dat die pluriformiteit leidt tot eenheid en kracht, maar niet altijd tot persoonlijke klikjes en vriendjes in de organisatie. We kennen elkaar goed. Wij gaan voor elkaar door het vuur. Wij vechten voor elkaar en uiteindelijk komen wij tot een aantal prestaties.

Lieve vrienden en vriendinnen van de Staten. Wij zijn er nog lang niet. We zullen heel hard moeten blijven werken, maar ik heb er alle vertrouwen in dat het nieuwe College, onder leiding van onze Commissaris, uitstekend zal gaan functioneren, met fantastische Statenleden, die bereid zijn om er alles voor te doen om deze prachtige provincie goed te besturen.

Ik wil afsluiten door u allemaal een goede gezondheid toe te wensen. Alle goeds en ik zal jullie allemaal heel erg missen.

Applaus

De heer *Melis* (CDA): Iedereen denkt nu: is hij de Commissaris van de Koningin vergeten, want daar heeft hij niets tegen gezegd. Die ben ik niet. Ik heb haar echter bewaard als leest best. Mevrouw de Commissaris van de Koningin, u hebt zojuist getracht iets in het Brabants te zeggen, maar ik heb expres even mee gewacht. Ik zou tegen u willen zeggen – ik denk dat ik nu namens al uw vriendinnen en vrienden in deze Staten spreek – dat wij goed hebben kunnen werken onder uw leiding, onder de griffie onder leiding van mevrouw Wöltgens en onder de directeur de heer Rutte en zijn team. Wij hebben uitstekend kunnen functioneren. Er was een prima College van GS en daar hebben wij ook goed mee gewerkt. Wij willen u danken voor uw enorme inzet in de periode dat u commissaris bent van deze prachtige provincie.

Het valt niet mee, mevrouw de Commissaris, om een Commissaris van de Koningin als de heer Houben op te volgen. Maar ik denk dat ik namens de Staten spreek als ik zeg dat u erin geslaagd bent

om een geheel eigen positie in Brabant te verwerven en de positie van Brabant in Den Haag en Brussel te versterken. U hebt de belangen van Brabant steeds goed behartigd en u hebt ook de samenwerking met de Brabantse steden bevorderd. Ik zei eerder al: wanneer je je krachten bundelt en de neuzen in dezelfde richting laat kijken, kun je heel veel bereiken. Daar bent u in geslaagd. Onze oprechte complimenten daarvoor. Laten degenen die weggaan – de rest blijft zitten – nu maar eens voor onze Commissaris gaan staan en haar een hartelijk applaus geven.

Applaus

De heer *Melis* (CDA): Ik zat deze week te denken wat wij nog voor onze Commissaris zouden kunnen doen. Wij hebben een kleinigheidje voor haar. Lieve Commissaris van de Koningin, blijf zoals u bent, want ieder vogeltje zingt zoals hij gebekt is. Dat kan heel mooi zijn. Dat is waar het om gaat. U bent zoals u bent en daar zijn wij trots op. Ik wens u daar alle succes bij. Wij hebben als 52 afscheid nemende raadsleden een prachtig boekje voor u met 52 bloemen. Ik wil u dat graag overhandigen. Alle leden van deze Staten die vertrekken, hebben hun visitekaartje erbij gevoegd met goede wensen voor u en om u heel hartelijk te bedanken. Ik denk dat wij met zijn 52'en toch van u houden. Heel hartelijk bedankt.

De heer *Melis* overhandigt de Commissaris van de Koningin, mevrouw *Maij-Weggen* een bos bloemen.

Applaus

Mevrouw *Spermon-Marijnen* (VVD): Mevrouw de voorzitter! Staat u ons toe nog één keer dual op te treden door het zingen van een duet met mevrouw *Buijs*. U heeft allemaal de tekst voor u en u bent van harte welkom om met ons mee te zingen.

BRABANT SONG

De Baronie, de Meijerij
Zij zijn een open boek voor mij

Van de Moerdijk tot in de Peel
Erp en Veghel, Etten Leur
Brabant dat wordt nooit een sleur
Ook Halsteren is niet teveel
Maar ach die jaren in Den Bosch
maakten mijn hart pas goed los
Hoewel ik het nu pas inzie
Wat ons Klaartje dan ook schrijft
Wij denken niet dat dat beklijft
Wij gaan voor de Provincie
Maar och ... na zoveel jaar besturen
Doe ik het huishoudschort je voor
Want een uitkering voor die uren
Gaat sinds kort voor ons niet door

Natuurlijk willen we iets zeggen
Over de rol van mevrouw Maij-Weggen
Aanjager van het Statenspel
Altijd werken doet ze graag
In China, Brussel of Den Haag
Deze rol die ligt haar wel
Een moordend tempo houdt ze aan
Voor interruptie moet je staan
Bij de speciale microfoon
Ze zit ferm de Staten voor
Jast er snel de stukken door
Op gedecideerde toon
Dus als de Staten gaan vergaderen
Dan neemt ze ferm het heft in hand
Opdat we evenwicht hier nad'ren
In ons mooie Brabants land

Bureau jeugdzorg wil zo graag
Maar of het lukt dat blijft de vraag
Ondanks het werk van de deputé
Was het Roel of ons Brigitte
Die alles zo rooskleurig ziet
Of waren zij het alle twee
Aan de economische kant
Gaat het goed in Brabants land
Onno op de bres voor innovatie
Rent van Europa naar MKB
Neemt Essentgelden mee
En bouwt daarmee relatie
En dan .. na zoveel jaar besturen
Valt nu dan toch het doek voor mij
Al zou het niet meer hoeven duren

Deez' mooie tijd is nu voorbij
Reconstructie in volle gang
Eigenlijk is het niets meer dan
Het verplaatsen van wat beesjes
Misschien hier en daar een schuur
Ondanks protest van naaste buur
Rüpp geeft wel hulp aan al die weesjes
Arriva maakte heel wat los
De passagier die was de klos
De bussen mochten niet meer rijden
Eentje zakte door zijn veren
Andere konden niet meer keren
Erik kon dit niet vermijden
Toen ik heden morgen aan kwam snellen
Zag ik die hoge toren staan
Ik weet niet hoe het te vertellen
Maar laat nu wel een traantje gaan

Noordbrabants museum als specialiteit
Wim raakte bijna 't Stedelijk kwijt
Door de bomen in de tuin
Hij had toen echter een goed idee
Bracht miljoenen euro's mee
En krabde achteloos zijn kruin
Peter ging over het geld
Had zijn knopen goed geteld
Voor Brabant was dat de garantie
Een kwart per peiler...sommeerde hij stoer
Hij zat dus stevig aan het roer
Al kostte het hem...zijn zomervakantie
En als ik dan weer aan kom rijden
Zie ik die hoge toren staan
Met moeite kan ik er van scheiden
Nu het tijd is om te gaan

Annemarie en de EHS
Hield de mannen bij de les
Een wildviaduct bij de A2
Maar haar hart gaat uit naar water
Al het andere komt later
Ze schittert op Brabants tv
Ellen jutte ons lekker op
Duaal de provincie op zijn kop
Statendag en werkbezoeken
Ondersteuning via de griffie
Dat was haar Statenmissie

Om resultaten te kunnen boeken
En als ik straks dan weg zal rijden
Zie ik die hoge toren staan
Met moeite kan ik er van scheiden
Nu het tijd is om te gaan

Applaus

De voorzitter: Wij danken beide dames van de VVD heel hartelijk voor deze prachtige eindsong. Het is zo toch weer typisch Brabants geëindigd. Ik geef nog even het woord aan de griffier voor een aantal mededelingen.

De griffier: Voorzitter, Statenleden en gasten. Er is straks om half zes voor u in de Bois le Duczaal een prachtige tafel gedekt. Ik hoop dat u dat zal aanspreken. Daar zit nog anderhalf uur tussen. Er zijn ongetwijfeld, als wij straks een glaasje fris of een kopje koffie hebben gedronken – daar zijn onze keeltjes wel aan toe – mensen die om kwart over vier deel willen nemen aan een rondleiding door het huis. Dan kan niemand die vandaag aanwezig was, zeggen: daar kregen wij de kans niet voor.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw de griffier. Hiermee zijn wij dan gekomen aan het eind van deze Statenvergadering, de laatste Statenvergadering in deze bestuursperiode. Ik hoop dat u vindt dat wij die periode op een mooie manier hebben afgesloten. Ik zie veel vrolijke gezichten. Dat hoort er ook wel een beetje bij. Natuurlijk zal iedereen wel wat weemoed en verdriet in zijn hart hebben, omdat men nu vertrekt uit die mooie huis, maar wij hebben geprobeerd er een feestelijke middag van te maken.

U heeft nog even tijd voor onderlinge felicitaties, want om half zes begint het slotdiner in de Bois le Duczaal. Ik hoop u daar allemaal terug te zien met uw meegenomen familie. Het ga u allen goed. Morgen zie ik een aantal van u terug voor de eerste zitting van de nieuwe Staten. Ik wil u, na de vriendelijke woorden van de heer Melis, heel erg bedanken voor de buitengewoon plezierige manier waarop ik met u heb kunnen samenwerken. Het was mij een groot genoegen om uw Staten drie en

een half jaar voor te zitten. Ik denk dat ik ook uit naam van mijn voorganger Frank Houben spreek als ik zeg dat dat ook voor hem geldt voor de periode waarin hij heel veel van u heeft mogen begeleiden.

Ik zie u straks terug.

De voorzitter sluit te 15.55 uur de vergadering.

Besluit 37/07

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

- gezien het voorstel van de griffier d.d. 8 juni 2007, nr. 1305645,
- gelet op artikel 2.27, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten 2003;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering op 14 maart 2007 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 22 juni 2007.

Provinciale Staten voornoemd,

mw. J.R.H. Maij-Weggen, voorzitter,

mw. drs. E.M.W.J. Wöltgens, griffier.